Buriaad-Mongol

YNEN

BK(b)P-iin Buriaad-Mongol Obkoomoi ba BMASSR-ei Verxoovno Soveedei Prezidiymei oorgan.

Gurbadaxi tabanzilei plaanai dyyrgelte bolbol kapitaliizmtai urildahan, tereenei istoriiçeske sorevnovaanida kommuniizmiin bygediiji ilaxa xysenyydei erxim gerşe bolxo baina.

(BK(b)P-iin XVIII SJEEZD DEERE XELEGDEXE NYXER MOOLOTOVOI DOKLAADAI TEEZISHEE).

BK(b) PAARTIIN XVIII SJEEZDEDE

SSSR-ei Aradai azaxiin xygzeltiin 3-daxi tabanzilei plaan

(1938—1942 ONUUD)

BK(b)P-iin XVIII sjeezd deere xelexe ba BK(b)P-iin CK-ei politbiyroogoor gol tyleb haişaagdahan nyxer V. M. MOOLOTOVOI doklaadai teezisyyd

SJEEZDIIN ZYBLEXE ZYILNYYDEI XOJORDOXI PYYNKT

I. Xojordoxi tabanzilei itooguud ba gurbadaxi tabanzilei plaanai gol zorilgonuud

1. Xojordoxi tabanzilei plaaniji (1933—1937 onuud) amzaltaigaar gyisedxehenei rezylьtaar SSSR-te xojordoxi tabanzilei istoriiçeske gol zorilgonь şiidxegdebe—byxii ekspluataatorska anginuud eseslen adxagdaba, xyniiji xyn eksploataacalxa ba oobşçestviiji eksploataatornuud ba eksploatirovalagdagşad bolgon xubaalaxa jabadaliiji gargadag şaltgaanuud dyyren ygeixegdebe. Socialiis revoliyyciin ton xetuu xynde zorilgo şiidxegdebe: xydөө azaxiiji kollektivizaacalalga eseslegdebe, kolxoozno stroi eseslen byxezebe. Manai orondo „kommuniizmiin tyryyşiin faaza-socializm gol tylebөөrөө bejelyylegdebe“ (Staalin). SSSR-ei şine Konstituuca soo socialiizmiin ilaltanь zakonodaatelьna byxezyylegdebe.

Yiledberiin foondnuudta, yiledberiin zebsegyydte ba yiledberiin baiguulaltanuudta socialiis-gyrenei ba koperatiivna-kolxoozno-ymse bolbol xojordoxi tabanzilei eseste manai orondoxi yiledberiin byxii foondnuudai 98, 7 proceentiinь ezelhen baina. Yiledberiin socialiis sisteeme xadaa SSSR-ei aradai byxii azaxiida xubaariigyi gospoodstvovaldag boloo: ...re xadaa promiişlennostiiin vaalova produukciin talaar—99, 8 proceent, xydөө azaxiin vaalova produukciin talaar, kolxoozniguudai liiçne podsoobno azaxiiji oruulaad,—98, 6 proceent, tovaarooboroodoi talaar —100 proceent ezelhen baina.

Oronoi ekonoqmikodo bolhon socialiis şinedxen baiguulgatai zoxilduulan soveed oobşçestviin angiiin stryktyyrenş xubilaa geeşe. SSSR-ei socialiis azaxiida xydelze baigaa xydelmerişed ba albaxaagşad bolbol 1937 ondo oronoi byxii xynzonoi sostaavai—34,7 proceentiiji ezelhen baina; kolxoozno tariaaşad, koperiirovanna kystaarьnuudtai xamta, —55,5 proceent; aarmi, huragşad, pensioneernyyd ba busad —4, 2 proceent. Tiimiin uşarhaa, şөө tiixede oronoi xynzonoi 94, 4 proceentenь socialiis azaxiida xydelze baihan gy, ali ...ereentei dytexen xolbootoi baihan baigaa. Xynzonoi yldegşe xubinь: tariaaşad-jedinoliiçniguud, koperiirovanna bişe kystaarьnuud ba remeeslennigyyd xadaa xynzonoi miil 5, 6 proceent ezelhen baina. Tere saggaa xoişo xynzonoi ene xubi xadaa yşөө ylemze baga boloo geeşe.

SSSR-ei socialiis oobşçestvo ...o mynөө beje bejedee ton ...btei xojor anginuud—xydelmeşed ba tariaaşad baina, edeenei xoorondoxi, tereşelen edeenei ba intelligeenciin xooronoxi xilenyyd halaza, şata daman ygei bolzo baina. SSSR-ei azalşadai olonxi maassa bolbol angigyi socialiis oobşçestviin, kommuniizmiin aktiivna ba sozaatelьna baiguulagşadiinь bolo. SSSR-te socialiizmiin ilalta bolbol kommuniis paartiin ...a Soveed zasagai tug ... xytelberi doro, daisan angiuudai ylegdelnyydiiji, tedeenei xarşa vliijaaninuudiiji eseslze ba gadaadahaa eldeb daisadai dobtolgonuudta otpoor ...geze şadaxahaa gadana, xarin manai oronoi saaşadaa urgalgiin ba seseglen badaralgiin ...lenise hain garaanti, manai orondo kommuniizmiin ilaltiin garaanti bolxo urdanь xaanaş xaragdaagyi aradai dotorxi moraalьna-politiiçeske jedinstvooji, azalşadai moraalьna-politiiçeske jedinstvooji xangahan baina.

2. Xojordoxi tabanzilei **azaxiin** gol jixe ba şiidxexii **zorilgo** — SSSR-ei aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykce—gol tylebөөrөө gyisedxegdebe.

Oronoi yiledberilexe—texniiçeske apparaad yndehөөrөө şinedxegdee. 1937 ondo promiişlennostiiin byxii produukciin 80 proceenthee deeşenь xadaa negedexi ba xojordoxi tabanzilnyydei torşo soo baiguulagdahan gy, ali byxiidөө rekonstryirovalagdahan, şine predprijaatinuudhaa abtahan baina; xydөө azaxiida xydelze baigaa byxii traaktornuud ba kombainanuudai 90 proceent şaxuunь xojordoxi tabanzil soo soveed promiişlennostioor bytөөgdehen baina. Promiişlennostiiin ba traansportiin talaar xojordoxi tabanzilei daabarinuud bolzorhoo urda gyisedxegdee. Xojordoxi tabanzil bolbol promiişlennostioor 1937 onoi apreeliiin 1-de, tailbarilan xelexede 4 zil ba gurban hara soo gyisedxegdee, tiixiin xamta xynde promiişlennostь bolbol xojordoxi tabanzil soo tusagaar tyrgөөr urgahan baina. Xojordoxi tabanzil xadaa tymerzamai traansportiin şirelgiin talaar 4 zil soo ylyybşelen gyisedxegdee. Tereşelen xydөө azaxiin produukciin talaar-zernoogoor, xlopoogoor-xojordoxi tabanzilei ton şuxala daabarinuud ylyybşelen gyisedxegdee.

Promiişlennostiiin produukca bolbol 1932 ontoi—negedexi tabanzilei hyylşiin zilei—zişeelee haa, xojordoxi tabanzilei plaanai johoor 114 proceent urguulagdaxa daabaritai baihan aad, 1937 ondo 120 proceent urgahan baina. Promiişlennostiiin produukciin urgaltiin zilei dunda zergiin teempenyydiinь plaanai johoor 16, 5 proceent tomilogdohon baihan aad, xojordoxi tabanzil soo 17, 1 proceent bolhon baina.

SSSR-ei aradai azaxiin byxii halbarinuudta şine teexnikiiji amzaltataigaar şudalhan, yiledberiin kaadrnuud urgan garza baina. Xojordoxi tabanzilei ton tomo ilaltanь xadaa socialiis baiguulgiin byxii halbarinuudta şuxala, soveed intelligeenciin kaadrnuudiiji bii bolgolgo ba aradai azaxiin byxii halbarinuudta partiina ba partiina bişe bolьşeviigyydei dundahaa xytelberilxii şinenyyd xydelmerilegşediiji uragşanь debzelge bolno.

Şine teexnikiiji şudalxiin talaar tuilagdahan amzaltanuud xadaa staxaanovska xydelөөnde elite xaragdahan baina. Socialiis sorevnovaaniiin ba tereenei deede foormo bolxo staxaanovska xydelөөnei yrgenөөr delgerelge bolbol promiişlennostьda ba aradai azaxiin busad halbarinuudta azalai bytөөsiin xyse jixete debzeltede xyrgөө. Tomo promiişlennostiiin azalai bytөөse plaanai johoor 63 proceent jixe bolxo baihan aad, xojordoxi tabanzilei torşo soo 82 proceent jixe bolgogdoo, xarin barilgiin talaar azalai bytөөse bolbol xojordoxi tabanzilei plaanai johoor 75 proceent jixe bolxo baihan aad, ene yje soo 83 proceent jixe bolgogdoo. Staxaanovska xydelөөnei debzelte ba tedenei azalai bytөөsiin ynder pokazaatelьnuudtai socialiis soznaatelьna azalai olontooto galxamşag işeenyyd bolbol manai byxii predprijaatinuud ba yçrezdeeninyydte azalai disciplinii̇ji yndehөөrenь şangadxaxiin tula arga bii bolgoo, ene xadaa byxii azalşadai azalai ynder bytөөsiin zailaşagyi ysloovinь ba SSSR-te kommuniizmiin xyse jixete şine urgaltiin zaloogiinь bolno.

Xojordoxi tabanzilei plaanai gyisedxelgiiji xangaxiin tula, aradai azaxiida, kylьtyyrne baiguulaltada, byxii politiiçeske azabaidalda daisan angi eleemeentnyydei ylegdelnyydtei, daisan angiiin vliijaaninuudtai temesel organizovaalxa şuxala bolhon baigaa. Eneenei tula, anxa tyryyn, xulagaişadta ba gyrenei ba kolxoozno dobrooji yrigşedte esergyy, angiiin daisanai byxii ba eldeb tuhalagşadta esergyy, ilangajaa, faşiis oxraananuudai ageentnyyd bolhon, xariiin oronoi razveedkenyydtei niileşehen, trockiis-buxaarinska ba byrzyaazna - nacionaliis şpioonguud, diversaantnuud ba vrediitelьnyydei niuurta aradai predaatelьnuudta esergyy gyrenei ba kolxoozno socialiis ymsiiji xamagaalxa ba byxezyylxiin tylөө temesel organizovaalxa şuxala baigaa belei. Tedeenei predaatelьska xydelmeri bolbol SSSR-ei aradai azaxiin xede xeden halbarinuudta serьjoozno xoxidol uşaruulaa geeşe. Ede şpioonsko-vrediitelьske baandanuudiiji buta soxilgo bolbol manai orondo socialiis azaxiin saaşadaa ba yşөө ylemze xyse jixete amzaltanuudta zamiinь seberlehen baina.

3. **Azalşadai materiaalьna-kylьtyyrne xemzeeji debzyylxe** ba aradai xereglelgiiji xojor daxin ba terenehee ylyy deeşelyylxe geze xojordoxi tabanzilei plaanaar tabigdahan zorilgo, tereşelen gyisedxegdee.

Aradai azaxiin byxii halbarinuudta xydelmerişedei ba albaxaagşadai toonь xojordoxi tabanzilei torşo soo 17, 6 proceent urgaa. 1937 ondo aradai byxii azaxiida xydelmerişedei ba albaxaagşadai zilei dunda zergiin zaarabotna xylehentiinь, 1932 ontoi zişeelee haa, 113, 5 proceent, tailbarilan xelexede, xojorhoo ylyy deeşee urgaa. Xydelmerişedei ba albaxaagşadai zaarabotna xylehenei foond bolbol xojordoxi tabanzilei plaanaar baiguulagdahanai johoor 55 proceent urgaxa baihan aad, 150 proceent deeşee urgaa, tailbarilan xelexede, xojor xaxad jixe boloo. Xydelmerişedei ba albaxaagşadai kylьtyyrne baidalai obslyyzivanide (gegeerelge, elyyriiji xamagaalalga ba tere metedi gyrenei gargaşa bolbol ede zilnyydei torşo soo 4, 4 milliaard tyxerighөө 14 milliaard tyxerig xyrter, tailbarilan xelexede gurbahaa ylyy jixe boloo. Xojordoxi tabanzilei zilnyydte kolxoozniguudai zazitoçnostь jixexeneer deeşee urgaa. 4 zilei torşo soo (1933—1937) kolxoozniguudai vaalova oroşonь 2, 7 daxinhaa ylyy jixe boloo, xarin kolxoozniguudai dunda azalta ydernyydte xubaarilagdadag myngen oroşonuud xadaa ede zilnyydte 4, 5 daxin jixe bolhon baina.

1937 ondo yrgen xereglelgiin predmeedyydiiji yiledberilelge bolbol, 1932 ontoi zişeelee haa xojorhoo ylyy deeşee urgaa. Yrgen xereglelgiin xede xeden şuxala produuktnuud ba izdeelinyydiiji yiledberilelge bolbol gansai xojor daxin bişe, xarin gurba daxin jixeer tuilagdaa. Xojordoxi tabanzilei zilnyydte gyrenei—koperatiivne tovaarooborood xadaa gurbahaa ylyy jixe boloo, xarin tere xadaa kolxoozno xudaldaantajaa xamta 1932 ondo 47,8 milliaard tyxerighөө, 1937 ondo 143,7 milliaard tyxerig xyrter deeşee garaa. Yrgen xereglelgiin tovaarai rooznişno sengyydiiji doosoluulxa gehen xojordoxi tabanzilei daabarinuudai gyisedxegdegyinь xadaa xydelmerişedei ba albaxaagşadai zaarabotna xylehenei xemzeeji tabanzileer xaraalagdahanhaa ylemze jixexen deeşelyylegdeheneer, tereşelen kolxoozuud ba kolxoozniguudai myngen oroşonuudai ton jixe bolhonoor xuşagdahan baina.

SSSR-te tabanzilei ailnyyd soo bodoto kylьtyyrne revoliyyce jabuulagdaa geeşe. Exin ba dunda hurguulida huragşadai toonь 21,3 millioonioo 29,4 millioon xyrter deeşee urgaa, tiixiin xamta tabadaxi—doloodoxi klaassuudta huragşadai toonь xojor daxin, naimadaxi—arbadaxi klaassuudta huragşadai toonь 15 daxin jixe boloo. Deede yçeebne zavedeeninyydte huragşadai toonь 550 mianga xyrter deeşee garaa. Kylьtyyrne baiguulga bolbol byxii busad halbarinuudtaş delgerhen baina.

SSSR-ei byxii sojuuzna respyyblikenyyd soo indystrializaacalxa ba xynzonoi materiaalьna-kylьtyyrne xemzeeji debzyylxe, nacionaalьna bolьşeviig kaadrnuudiiji bii bolgoxo xeregte, byxii nacionaalьna, udxaaraa socialiis kylьtyyriiji debzyylelgede jixexen amzaltanuud tuilagdaa geeşe. Materiaalьna ba kylьtyyrne debşeltiin teempenyyd bolbol soveed vostoogoi araduudta ilangajaa aguu jixe baihan baina.

4. Xojordoxi tabanzilei plaaniiji ilaltataigaar gyisedxehenei ba socialiizmiin tuilagdahan amzaltanuudai yndehөөr, SSSR bolbol gurbadaxi tabanzilde xygzeltiin şine polosaada, **angigyi socialiis oobşçestvo baiguulgiiji eseslelgiin ba socialiizmhaa kommuniizmda şata damzaza şilzen oroxiin** polosa da oroo, tiixede azal adiiji kommuniis xymyyzyylelgiin xereg, xynyydei—kommuniizmiiji baiguulagşadai soznaanidaxi kapitaliizmiin ylegdelnyydiiji dabalga xadaa şiidxexii udxaşanartai bolxo geeşe.

Xarin, ilangajaa xarşa kapitaliis xyrieelelgiin ysloovinuud soo ene gigaantska zorilgiiji şiidxelgiin berxeşeelnyydiiji baga bolgozo bolxogyi. Tiihee-tiiteree, negedexi ba xojordoxi tabanziliiji amzaltataigaar gyisedxebeşji, manai promiişlennostiiin rekoordno teempenyydşji, SSSR-ei promiişlennostь bolbol yiledberilelgiin teexnikiin talaar kapitaliis tyryy oronuudai urda oroboşji,—ede by g diin baibaşji, bidener xadaa ekonomiiçeske talaaraa ylemze jixe xygzehen kapitaliis oronuudiiji yşөө xysөөgeebii. SSSR bolbol өөriingөө azaxiiji ba oboroonii̇n xeregseliiji texniiçeske byxii şuxala zebsegeer xangadag, ekonomiiçeske talaaraa zaviisime bişe oron boloo.

SSSR-ei promiişlennostь xadaa өөriingөө xygzeltiin teempenyydei talaar delxeide tyryy huuri ezelne. Kapitaliis oronuudai promiişlennostinь 1929 onoi eseste exilhen ekonomiisçeske ton xatuu xynde kriizisei hyyleer 1929 onoi xemzeehee 1937 ondo arai geze 103,5 proceent tuilaad, 1937 onoi xojordoxi xaxadhaa, şine kriizisei soxiltonuud doro daxin dooşoo xalьtiran baixa yjede,—SSSR-ei byxii tomo ba zize promiişlennostь bolbol 1929 onoi xemzeehee 1937 ondo 371 proceent tuilaza, xarin SSSR-ei tomo promiişlennostь bejeeree—ene xemzeehee 428 proceent tuilaza, eneeniinь dainai urdaxi yjetei zişeelee haa tomo promiişlennostiiin produukcenь 7-hoo ylyy jixe bolhon baina. 1938 ondo SSSR-ei byxii promiişlennostiiin produukcenь tyryyn yngerhen zileixihee yşөө 11 proceent jixe bolhon ba 1929 onoi xemzeegeer bolbol 412 proceent tuilaza, xarin tomo promiişlennostiiin talaar 1929 onoi xemzeegeer bolbol 477 proceent tuilagdahan baina,—iigeze baixa ene yjede, kapitaliizmiin oronuudta promiişlenne produukcenь 1938 ondo tyryyn yngerhen zileixihee 13 5 proceent ba 1929 onoi zişeegeer bolbol 91 proceent xyrter unahan baina.

Kapitaliizmda protivopoloosno, tende, oronuudai jixe tegşe bişe xygzedeg uşarhaanь, hyylşiin arbanzilde promiişlennostьda byxiidenь urgalta ygei, xarin promiişlenne yiledberinь azaglamaar baga bolhon baixadanь,—bidener bolbol SSSR-te promiişlennostiiin zailaşagyi ba tyrgenөөr debzeltetei, promiişlenne produukciin zilhee zil byri **urgaltiin** ynder **teempenyydtei** baigaabdi. Zygөөr, ekonomiiçeske talaaraa manai oronoi urdanь ton geegdengi baihan uşarhaanь, xynzonoi dyyşede yiledberilelgiin xemzeegeer SSSR-ei promiişlennostiiin **xygzeltiin xemzeenь** xadaa Jevroopiin ba AXŞ-ai teexnike-ekonomiiçeske talaaraa ylemze jixe xygzehen kapitaliis oronuudhaa mynөөş yşөө jixexen doro baina. Ameerikiin xolbooto Ştaaduud, Aangli, Germaani, Fraanca, ede oronuudaixihaa, manai orondo promiişlenne produukca bolbol xynzonoi dyyşede jixexen baga xyrtedegiinь medeetei geeşe. Tiin zişeelxede, SSSR-te xojordoxi tabanzilei eseste **xynzonoi dyyşede** xyrtөө gebel: **elektroeneergi** xadaa Fraancahaa xojorhoo ylyy baga, Aanglihaa gurbadaxin şaxuu baga, Germaanihaa gurba xaxad daxin baga, AXŞ-haa taba xaxad daxin baga; **çygyyn**—Aangli ba Fraancahaa xojorhoo ylyy baga; Germaanihaa xojor xaxad daxin baga, AXŞ-haa gurba daxin baga; **bulad** xadaa Fraancahaa xojor şaxuu baga, Aangli ba Germaanihaa gurba şaxuu baga, AXŞ-haa 4 şaxuu baga; SSSR-te **şuluu nyyrhe** bolbol xynzonoi dyyşede Fraancahaa negezaaxa baga, AXŞ-haa, Aanglihaa ba Germaanihaa jixexen baga xyrtehe baina.

SSSR bolbol tereşelen tkaaninuud, saarha, myile ba zarim xede xeden promiişlenne tovaarnuudiiji xynzonoi dyyşede yiledberilelgiin xemzeenei talaar yşөөl geegdeheer geeşe.

Kommuniizmiin esesei amzaltiiji tereenei kapitaliizmtai istoriiçeske sorevnovaanida xangaxiin tula, teexnike-ekonomiiçeske talaaraa ylemze jixe xygzehen kapitaliis oronuudai zişeelee haa, SSSR-ei promiişlenne yiledberiin xemzeenyydei ene dutagdal xadaa gyised usadxagdahan baixa johotoi.

5 Mynөө, SSSR-ei socialiis gyren bolood, aradai azaxiin texniiçeske rekonstryykcelelgiiji gol tylebөөrөө dyyrgehen ba promiişlennostьda ba xydөө azaxiida yiledberiin teexnikiin xemzeegei talaar Jevroopiin jamarşji kapitaliis oronoi urdatee baixada,—bidener bolbol SSSR-ei ekonomiiçeske gol zorilgiin şiidxelgiiji byxii urgaltaaranь praktiiçeske tabixa ba bejelyylxe johotoi ba şadaxaş geeşebdi: **Jevroopiin ba Ameerikiin Xolbooto Ştaaduudai ekonomiiçeske talaaraa ylemze jixe xygzehen kapitaliis oronuudiiji tereşelen xysexe ba urdanь oroxo,** ene zorilgiiji oirlin sagai torşo soo eseslen şiidxexe baina.

Eneenei tula aradai azaxiin byxii halbarinuudai texniiçeske zebseglelgiin saaşadaa jixexen urgaxanь şuxala ba tiime bolxolooroo, maşiinabaiguulgiiji ba byxii xynde promiişlennostiiji byxii xemzeegeerenь xygzyylxe, nauuka ba izobreteeninyydei ton şine amzaltanuudiiji yrgenөөr nebteryylen oruulxa yiledberiin texnoloogi ba byxii organizaaciiji erid şangaar haizaruulxa, yiledberiin kaadrnuudiiji toogoi ba ilangajaa şanarai talaar urguulxa ba

(Yrgelzelelenь 2-doxi niuurta).

BK(b) PAARTIIIN XVIII SJEEZDEDE

SSSR-ei Aradai azaxiin xygzeltiin 3-daxi tabanzilei plaa

(1938—1942 ONUUD)

BK(b)P-iin XVIII sjeezde deere xelexe ba BK(b)P-iin CK-ei politbiyroogoor gol tyleb haişaagdahan, nyxer V. M. MOOLOTOVOI doklaadai teezisyyd

SJEEZDIIN ZYBLEXE ZYILNYYDEI XOJORDOXI PYYNKT

(Y R G E L Z E L E L)

promiişlennostьda, traansportda ba xydeө azaxiida teexnikiiji ynderөөr şudalaxa baina. „Azalai bytөөse, esesei toodo ene xadaa, şine obşçeestvenne stroin ilaltada ton şuxalanь, ton gol jixenь geeşe" gehen Leeninei zaabaritai zoxilduulan, bidener bolbol socialiis sorevnovaani ba staxaanovska xydeløөji byxii xemzeegeerenь delgeryylxe, byxii kolxoozuudta, byxii predprijaatinuudta ba yçrezdeeninyydte azalai disciplinniiji zailaşagyi şangadxaxa jabadaliiji xangaxa johotoibdi. bidener bolbol socialiis oobşçestvodo dostoino, xydelmerişedei, tariaaşadai, intelligeenciin azalai ynder bytөөsiiji xangaxa johotoibdi.

Tiixetei xamta, gurbadaxi tabanzilei zilnyydte **aradai xereglelgiiji nege xaxad xojor daxin deeşelyylxiin** tula, aradai oroşiin urgaltiiji ba tovaaroboroodoi xygzeltiiji jixeer xangaxa şuxala geeşe. Eneenei tula xynde ba oboroonno indyystriiiji erşemteigeer debzyylxetei xamta ediee xoolol produuktnuudai ba yrgen xereglelgiin tovaarnuudai yiledberilelgiiji deeşelyylxiin talaar xydelmeri jabuulxa şuxala, tereşelen kolxoozniguudai oroşonuudai urgaltiin, xydelmerişedei ba ali axaagşadai reaalьna zaarabotna xylehenei tensyyrite urgaltiin argiiji xangaxa şuxala baina.

Gurbadaxi tabanzilei ede gol zorilgonuudtai zoxilduulan, goorodoi ba dereevniiin azalşadai byxii maassiin kylьtyyrne xemzeegei jixexen debzeltiiji xangaxa, socialiis oobşçestviin tyryy ba xytelberilexii xysen, **xydelmerişen angiiin kylьtyyrne-texniiçeske xemzeeji inzeneerne-texniiçeske azalai xydelmerilegşedei xemzee xyrter deeşelyylxe** gehen istoriiiçeske xeregte tomo alxam uragşanь bejelyylxe şuxala baina.

Gurbadaxi tabanzilde promiişlennostiiin ba aradai byxii azaxiin gigaantska urgaltanь ba niitegyrenei plaantai zoxilduulan tereenei saaşadaa tahalduugyi debzeltiiji xangaxiin şuxalanь bolbol, ilangajaa SSSR xadaa imperialiizmiin agressiivne xysenyydei urgan baigaa gadaadiin xyrieeielgiin ysloovinuud soo baixada, anxa tyryyn, tylişe, elektroeneergi ba zarim oboroonno yiledberinyydei talaar, tereşelen oronoi zoximoor raioonuudta zybөөr xubaarilan tabiza, bytөөsegyi ba xoliin şirelgenyydiiji zailuulan boliuulza ba oronoi ekonomiiçeske gol oçaaguudiiji resyyrsenyydei maksimaalьna toogoor niutagtanь xangaza, traansportiiji xygzyylexe talaar **gyrenei tomo rezeervenyydiiji bii bolgoxiiji erine.**

BK(b)P-iin XVIII sjeezd bolbol SSSR-ei gyrenei plaanova komiissaar tabigdahan. BK(b)P-iin Centraalьna Komiteedeer ba SSSR-ei Aradai Komissaarnuudai Soveedeer abtahan SSSR ei aradai azaxiin xygzeltiin gurbadaxi tabanzilei plaanai doro dursagdagşa daabarinuudiiji batalana.

II. Gurbadaxi tabanzil soo yiledberiiin urgaltiin plaan

1. SSSR-ei byxii promiişlennostiiin **produukciin objoomoi** 1937 ondo 95,5 milliaard tyxerig baigaa haanь, 1942 ondo, gurbadaxi tabanzilei hyyişiin zilde 180 milliaard tyxerigөөr (1926-1927 onuudai sengyydeer) togtooxo gexe gy, ali gurbadaxi tabanzil soo promiişlenne produukciin urgalta xadaa 88 proceent bolno.

SSSR-ei promiişlenne produukciin urgaltiin, dunda zişeegeer, zilei teempiiji gurbadaxi tabanzil soo 13,5 proceentoor togtooxo, tiixetei xamta yiledberiiin zebsegyydiiji yiledberilgiin talaar dunda zişeegeer zilei urgaltiiji—15,2 proceentoor, xarin xereglelgiin predmeedyydei yiledberilgiin talaar—11 proceentoor togtooxo.

2. Gurbadaxi tabanzilei hyylde gexe gy, ali 1942 ondo **promiişlennostiiin** gol şuxala **halbarinuudai** produukcanuudai xemzeeji iimeer togtooxo gebel:

	1942 ondo	1937 onoixitoi 1942 onoixiiji zişeelhen proceentoor
Byxii promiişlennostь (1926—27 onuudai sengeer) milliaard tyxerigөөr	180	188
Tereenei tooto: yiledberiiin zebsegiiji yiledberilelge	112	203
Xereglelgiin predmeedyydiiji yiledberilelge	68	169
Maşiinabaiguulalta ba metaallobolbosoruulalga (1926—27 onuudai sengeer) milliaard tyxerigөөr	62	225
Magistraalьna parovoozuud (ysloovno „E"ba, SY"-de oruulxada), xehegeer	2090	132
Xojor goltoi tovaarna vagoonuud . . . miangan xehegeer	90	153
Avtomobiilьnuud . . . miangan xehegeer	400	200
Elektroeneergi . . . milliaard kilovaatt çaasaar	75	206
Şuluu nyyrhen . . . milliaard toonoor	230	181
Gaaztai tyyxei neeftь —„— —„—	44	177
Toorf —„— —„—	49	206
Şirem —„— —„—	22	152
Bulad —„— —„—	27,5	156
Prokaad —„— —„—	21	162
Terenei toodo şanartainь —„— —„—	5	199
Ximiiçeske promiişlennostь (1926—27 onuudai sengeer) milliaard tyxerigөөr	13,4	227
Ceement . . . milliloon toonnoor	10	183
Delovoi drevesiiniiji gazaaşanь şirelge . . . milliloon kybomeetreer	200	180
Xiyreedehen materiaalnuud . milliloon kybomeetreer	45	156
Saarhan . . . miangan toonnoor	1300	156
Xlopçaatobymaazna tkaanь . milliloon meetreer	4900	142
Noohon tkaanь . . . milliloon meetreer	175	167
Arhan ulatai gutalnuud . . . milliloon paaraar	235	143
Saaxar pesoog . . . miangan toonnoor	3500	144
Konseervenyyd . . . milliloon baanknuudaar	1800	206

3. Aradai azaxiin texniiçeske zebsegzelgede şiidxexii roolьtoi, **maşiinabaiguulaltiiji** byxii xemzeegeer xygzөөze, gyrenei mynөө yjiin erliitetei zoxilduulza, SSSR-ei byxii oboroonodo ba aradai azaxiin byxii halbarinuudta tyryy teexnikiiji nebteryylen oruulxa jabadaliiji xangaxa. Gurbadaxi tabanzilei eseste maşiinabaiguulaltiin produukciiji 2,25 daxin jixe bolgoxo, tiimehee promiişlennostiiin jyrenxii urgaltahaa neiieed jixe baina. Ynder bytөөsetei ba speciaalьna stanooguudai, ilangajaa avtomaaduudai ba xaxadavtomaaduudai ydeelьne veesiiji şiidxexii erid deeşelyylxe, eldeb janziin stanooguudiiji yiledberilexe jabadaliiji xangaxa. Metaallozyhelgiin stanooguudai gargalga 1937 ondo 36 miangan xeheg baigaa haanь, 1942 ondo stanooguudai assortimeentiiji 800 janza bolgozo, tereniiji 70 miangan xeheg xyrter jixe bolgoxo.

SSSR-ei aradai azaxiin urgaza baigaa byxii xereglelgehee energetiiçeske maşiinabaiguulalti n otnositelьne geegdeliiji zailuulxa. Tabanzil soo parovoi tyrbiinyydiiji bytөөn gargalgiiji 4,8 daxin jixe bolgoxo, parovoi katioolnuudiiji—4,6 daxin. 12 miangan kilovaatt ba dooşo xysetei dunda zergiin ba zіse tyrbiinenyydiiji yiledberilelgiiji byxii xemzeegeer yrgedxexe ba ydeelьne veesiinь deeşelyylxe. Kyibeşevske giidroyyzelde xereglexiin tula ton jixe xysetei gidrotyrbiinenyydei yiledberilgiiji şudalxa.

Lokomobiilьnuudai, staciónaarna ba sydovoi diizelьnyydiiji, tyryyşiin eelzeende tyrgen jabadag, myn tereşelen gaazaar xydelmerildeg dviigatelьnuudiiji yiledberilgiin xygzeltede tusagaar anxaralaa tabixa. Modobeledxel deerexi byxii maşiinanuudiiji, myn tereşelen xydeө azaxiin traaktorna paarkiin, avtomobiilьne paarkiin nelieed jixexen xubiijinь gaazogeneraatornuud deere oruulxa.

Baiguulaltiin maşiinanuudiiji ba mexaniizmanuudiiji yiledberilelgedexi, myn tereşelen baiguulaltiin instrymeentnyydiiji bytөөn gargalgadaxi geegdeliiji zailuulxa.

Ximiiçeske promiişlennostiiin oboruudovaninuudai ba sloozno apparatuuriin yiledberilgiiji forsirovaalxa ba terenei xysen tyges urgaltiiji xysed xangaxa. Xlopçaatobymaazna, şerstianoi faabriguudta xereglegdexe maşiinanuudai şine tiipyydei yiledberilgiiji şudalxa. tabanzilei eseste vaaternuudiiji bytөөn gargalgiiji 6 daxin jixe bolgozo, priadiilьne oboruudovaniiji yiledberilelgiin geegdeliiji usadxaxa. Dalain ba okeaanska traansportnuudiiji mynөө sigal eldeb janziin sydenyydeer xangaxa ba SSSR-ei dalain ba myrenei traansportiin urgaza baigaa xereglelgiiji өөriingөө yiledberiөөr xangaxiin tula, sydobaiguulaltada xereglegdexe yiledberiiin xyse şadaliiji baiguulxa. Avtomatiiçeske ba telemexaniiçeske ypravleeniiin apparatuuranuudai yiledberilelgiiji yrgedxexe.

4. Oronoi byxii aradai azaxiin tylişiin baaza bolxo, promiişlennostiiin **şuluu nyyrhenel ba neftianoi** halbarinuudiiji byxii xemzeegeer xygzөөxe. Oronoi mynөөnei xereglelgiiji xangaxahaa gadana, azaxiin zapaasuudiiji ba gyrenei rezeervenyydiiji baiguulxa jabadaliiji xangaxaar xemzeede xyrter şuluu nyyrhe maltaigliiji xygzөөxe. Uraalai şuluu nyyrhenei raioonuudta, Podmoskoovsko basseinede, Daalьna Vostoogto ba Dunda Aazida şuluu nyyrhe maltalgiin ylemze ynder teempiiji xangaxa ba gurbadaxi tabanzil soo ede raioonuudta şuluu nyyrhe maltalgiiji: Uraalda—2,8 daxin, Podmoskoovsko basseinede—2,4 daxin, Daalьna Vostoogto—2,5 daxin ba Dunda Aazida—4.4 daxin jixe bolgoxo. Gurbadaxi tabanzilei plaanai yje soo xyren nyyrhe maltalgiiji 2,6 daxin jixe bolgoxo. Şuluu nyyrhenei bagaxanşji bajaligtai haanь, oronoigoo byxii raioonuudta niutagai nyyrhe maltalgiin şine baazanuudiiji baiguulxa, ba tedenei xygzexiin xemzeegeer niutagai promiişlennostiiin predprijaatinuudiiji, kommunaalьna predprijaatinuudiiji, hurguulinuudiiji, bolьniiconuudiiji ba yçrezdeeninyydiiji, xoliin gazarhaa tylişe asarxiin orondo, niutagalgaa tylişe deere oruulxa. Oronoi byxii nyyrhenei raioonuudta nyyrhe maltalgiin koompleeksne mexanizaacalgiiji dyyrgexe ba oronoi byxii nyyrhenei raioonuudta cikliiçne xydelmeriiin graafigiiji—şaxtioornuudai azalai staxaanovska bytөөsiin yndehe huuriiiji nebteryylen oruulhanai yndehe huuri deere nyyrhe maltaxa jabadaliiji organizovaalxa.

Voolgo ba Uraalai xoorondoxi raioondo şine neftianoi baaza—„Xojordoxi Bakuuji" baiguulxa. Neefti abalgiin ba neeftь bolbosoruulgiin programmiiji geoologo-şiuzelgiin xydelmeriiji tyrgөөr xygzөөxe jabadalaar ba neeftь abalgiin ba neeftь bolbosoruulgiin ynder teexnikiiji: byreeniiin vraşçaatelьna argiiji, davleeni doro byreeni xelgiiji, kompreessorne ba gynzegii-nasoosno abalgiiji, gaazhaa benziin bariza abxa ba gargalgatai eksploataaciin xaangi meetodiiji nebteryylen oruulxa jabadalaar xangaxa. Neeftьprovooduudai ba neeftьbaazanuudai seetьnyydiiji, ilangajaa SSSR-ei vostooçno raioonuudta baiguulxa.

Ilangajaa Ivaanovska oobLastь g. m. gazarnuudta, xolo gazarhaa nyyrhe asarxa jabadaliiji baga bolgoxiin zorilgoor, torfianai promiişlennostiiiji delgeryylxe ba myn tereşelen slaancanuudiiji xereglexe jabadaliiji byxii xemzeegeer haizaruulxa.

Byxii tylişenyydei **gazifikaacalgiiji** ba gazar doro nyyrhe gazifikaacalgiiji yrgenөөr delgeryylze, gurbadaxi tabanzil soo gazar doro nyyrhe gazifikaacalgiiji promiişlennostiiin tusxai bejee daanxai halbari bolgoxo. Neftianoi ba seber gaazatai bajalig gazarnuudhaa gaaz abalgiiji gurbadaxi tabanzil soo 3,5 daxin jixe bolgoxo. Donbaassda, Podmoskoovsko basseinede ba SSSR-ei vostoogto gazar doro nyyrhe gazifikaacalgiin xeden olon promiişlenne staancanuudiiji baiguulxa ba eksploataacada oruulza, abhan gaazaa energeetikede, ximiiçeske promiişlennostido ba kommunaalьna azaxiida xereglexe. Tyryyşiin eelzeende Donbaassda, magistraalьna gaazoprovooduudai seetьnyydiiji baiguulza, kooksovo ba doomenne gaazuudiiji xereglelgiiji xygzөөxe.

Tyryyşiin eelzeende vostoogto, xatuu tylişiiji giidriirovaniiin ba myn tereşelen gaazhaa şingen tylişiiji siintez xeze abxa jabadalai yndehe huuri deere, iskyysstvenne şingen tylişiin promiişlennostiiiji baiguulxa.

5. **Elektroazaxiin** talaar promiişlennostiiin jixe urgalta ba elektrostaancanuudai xysenei xangaltagyigөөr jixe bolhonoi xoorondo bii bolhon zarim xubi dispropoorciiji usadxaza, elektrostaancanuudai urgalta xadaa gansaşji promiişlennostiiin urgaltiiji xysөөe urdanь garxa bişe, xarin elektriiçeske xysenyydei nelieedgyi jixe rezeervenyydiiji baiguulxa jabadaliiji xangaxa. Eneentei taaralduulan, elektrostaancanuudai jyrenxii xysiiji tabanzil soo 2,1 daxin jixe bolgoxo. Teplovoi elektrostaancanuudiiji baiguulxada, 25 miangan kilovaatt ba dooşo xysetei bagaxanuud ba dunda zergiin elektrostaancanuudiiji baiguuldag bolxo. Bagaxanuud ba dunda zergiin elektrostaancanuudiiji xoroozo, tomo elektrostaancanuudiiji bii bolgoxo jabadaliiji ton buruu ba aradai azaxiida vreedne jyymen geze buruuşaaxa. Raioonno teplovoi elektrostaancanuudai xysiiji aliibyxii tusxai uşartanь praviitelьstvaar batalxa. Energetiiçeske şine teexnikiiji, paarai ynder davleeni ba xalaalgiiji, şine teplofikacioonno tyrbiinenyydiiji xereglelgiiji ba elektrostaancanuudai ba setevoi azaxiin gol yiledberilelgiin proceessyydei avtomatizaacalgiiji yrgenөөr nebteryylen delgeryylxe.

6. **Ximiiçeske promiişlennostiiiji** aradai azaxiin ba oronoi oboroonoiin erilte xereglelgenyydiiji xysed xangaza şadaxa, promiişlennostiiin şiidxexii halbarinuudai negen bolgoxo. Gurbadaxi tabanzil bolbol ximiiin tabanzil myn. Sjeezd bolbol ximiiçeske promiişlennostiiin produukciiji 2,3 daxin jixe bolgoxo geze togtoono, iimehee ene xadaa promiişlennostiiin byxii urgaltahaa nelieedgyi jixe baina. Seerno-azootno kislotaagai, sintitiiçeske ammiaagai, iskyyssvenne voloknoogoi ba plastiiçeske maassanuudai yiledberilgiiji nelieedgyi jixedxexe. Organiiçeske siintezei—sintetiiçeske spirt, yyksysne kislotaa g. m. (neeftь bolbosoruulalgiin kauçuug kooks ba priroodno gaaz yiledberilgiin pobooşno prodyyktanuudiiji xereglelgiin yndehe huuri deere) şine halbarinuudiiji bii bolgoxo. Ximiiçeske promiişlennostiiin byxii halbarinuudta xatuu texnologiiçeske rezimiiji ba şine amzaltanuudiiji: ximiiçeske yiledberiiin intencifikaaca, ynder davleeninyydiiji xereglelge, elektroximiiçeske meetoduudiiji xelberişegyigөөr nebteryylen oruulxa jabadaliiji xangaxa. Ximiiçeske promiişlennostiiin azal jixetei xydelmerinyydiiji mexanizaacalxa, yiledberiiin avtomatizaaciiji delgeryylxe.

7. **Xara metalluurgiin** talaar, byxii promiişlennostiiin ba aradai azaxiin urgaltiiji nelieedgyi duldiiduuldag tuladaa, yiledberiiin xysiiji jixedxexe tusxai sag yrgelziin tusagaar anxarai tabixiiji erine, xara metalluurgiiin talaar yiledberiiin xelberişegyi ba serьjoozno deeşelei tuilaxa. Gurbadaxi tabanzil bolbol speciaalьna buladuudai tabanzil myn. Sjeezd bolbol şanar haintai buladuudiiji gargalgiiji xojor daxin jixe bolgoxo ba speciaalьna buladuudiiji: xatuu splaavuud, ziberdeggyi, kislootno ba zaaroypoorno, instrymentaalьna, precezioonno, transformaatorna ba myn tereşelen ferrosplaavuudiiji gargalgiiji erid jixe bolgoxo jabadaliiji xangaxa. Seere ba foosforgyi seber rydaanuudhaa dreveesne-yygolь no şiremiiji şudxan gargalgiiji yrgenөөr delgeryylxe. Metaalliiji vstreeçne ba xoliin gazarta şirexe jabadalda xyrgedeg, prokaatna staanuudai vrediitelьske specializaaciiji usadxaxa, ba oronoi gol metallurgiiiçeske baazanuudta metaalliin byxii delgerengii soortonuudiiji yiledberilexe jabadaliiji xangaxa. Daalьna Vostoogto tus niutagta maşiinabaiguulaltiin byxii xereglelgiiji xangaxiin tula xysed metallurgiiiçeske ciiklтei şine metallurgiiiçeske baaza baiguulxa. Tabanzil soo şirem xailuulgada Sojuuzai vostooçno raioonuudai ydeelьne veessiiji oron dotor byxii xailuulalgiin 28 proceenthee 35 proceent xyrter jixe bolgoxo.

8. **Cvetnoi metaalinuudai** yiledberiiiji aradai azaxiin ba oronoi oborooniin, tyrgөөr urgaza baigaa xereglelgiiji xysed xangaxa xemzeede xyrter jixe bolgoxo. 1942 ondo 1937 onoixitoi zişeelxede tyryyşiin xara zed xailuulalgiiji 2,8 daxin jixe bolgoxo, aliumiiniiin xailuulgiiji (silymiiniiji oruulalsaad)—3,3 daxin jixe bolgoxo. Svineec, ciink, niikelь, oolovo, maagni, volьfraam, molibdeen yiledberilgiin ynder teempiiji xangaxa. Maşiinabaiguulaltiin byxii halbarinuudta cvetnoi metaalinuudiiji helgedeg zyilnyydiiji yrgenөөr nebteryylen oruulxa.

9. **Modonoi promiişlennostiiin** geegdeliiji eseslexe. Gaazogeneraatornuudai ba parovoi dviigatelьnyydei b a a z a deere modobeledxelgiin byxii yiledberiiin proceesyydei yrgen koompleksne mexanizaacalgiiji bejelyylxe. Byxeli zil soo drevesiine beledxelgiiji xangaxa zuuraa, modobeledxelgiin ybelei hain aşagtai sezooniiji maksimaalьnaar xereglexe. Modonoi biirzanuud deere jesteestvenne xataalgiin modonoi jixe zapaasuudiiji bii bolgoxo. Saarhanai ba leesoximiiçeske promiişlennostiiiji, ilangajaa dreveşiiniin gidrooliziiji byxii xemzeegeer xygzөөxe.

10. Sjeezd bolbol gurbadaxi tabanzil soo yrgen xereglelgiin zyilnyydiiji 1,7 daxin jixe bolgoxo geze togtoono.

Xyngen promiişlennostьdo yiledberiiiji yrgedxexiin, assortimeent yrgedxexiin ba produukciin şanariiji deeşelyylxiin tula, şuxala zapaas serjьoonuudiiji baiguulxatajaa xamta, serьjoogoi urgahan ressyyrsiiji xysed xereglexe. Beledxelgiin ba priadiilьne ceexnyydei xoorondoxi, myn tereşelen tkaaçestvo ba geegdengi priaadeeni xojoroi xoorondoxi dispopoorciiji usadxaxa. Xlopçatobymaazna promiişlennostiiin oboruudovaniiji texniiçeske helьbin haizaruulxa gebel: ynder skoorostьtoi ba negeproceessne maşiinanuudiiji, ynder viitiazkenyydei priboornuudiiji, avtomatiiçeske tkaacka stanooguudiiji nebteryylen oruulxa.

Ediee xoolol promiişlennostьdo produukcanuudai, ilangajaa ynder ba negedegeer soortiin produukcanuudai assortimeentiiji nelieedgyi yrgedxexe, bytөөn gargagdadag produukcanuudai şanariiji haizaruulxa, kylinaari ba xaxadfabrikaaduudai maassova yiledberilge baiguulxa. Zagahanai promiişlennostiiin geegdeliiji erid usadxaxa.

11. **Niutagai promiişlennostiiji ba promkooperaaciiji** byxii xemzeegeer xygzөөxe, ede xadaa azalşadai urgaza baigaa xereglelgiiji xangalgiin tomoxon istooçnig myn baina. Edenei urgaltiin mynөөnei teem… ji xangaltagyide toolood, ta… zilei torşo soo niutagai pro… lennostiiin ba promkooper… nuudai gol zorilgo bolxo, … gen xereglelgiin predmeed… diiji bytөөn gargalgiiji jixe … goxotojoo xamta niutagai p… miişlennostiiin ba promko… raacanuudai produukcanuu… bytөөn gargalgiiji 2-hoo d… bişe daxin jixe bolgoxo j… daliiji tuilaxa, niutagai el… tylişe abalgiiji ba bariлgiin … teriaalnuudiiji yiledberilgiiji … xii xemzeegeer xygzөөxe … la.

12. Promiişlenne produu… nuudai urgaltanuudai plaan … şine teexnikiiji saaşadanь … şudalalga bolbol azalai by… siin nelieedgyi urgaltiiji ba … duukcanuudai өөriinь sen… serьjooznoor dooşoruulxa j… daliiji erine. Sjeezd bo… gurbadaxi tabanzil soo iimen… jyymenyydiiji xexiiji togt… gargana gebel:

a) promiişlennostьdo gu… daxi tabanzil soo **azalai by…siin** urgaltiiji 65 proceent … goxo, ene xadaa 1937 … promiişlenne produukcanu… urgaltahaa 1942 ondo ga… azalai bytөөsiiji deeşelyyl… hee bolhon promiişlenne … duukcanuudai 62 milliaard … xerig urgaltiiji xangaxa joh…

b) promiişlenne produu… nuudai **өөriinь sengiiji** ta… zil soo (1937 onoi sengeer… proceent dooşoruulxa, ene … daa 1937 onoixitoi zişeelbel … ondo gyrende 21 milliaard … xerigei xemzeetei ekonoom… xangaxa johotoi.

Promiişlennostiiin byxii … barinuudta produukcanuudai… nariiji byxii xemzeegeer de… lyylxe, yiledberidexi geel… temesexe jabadaliiji orga… vaalxa, serьjoonuudai, m… riaalnuudai, tylişiin ba ele… eneergiin gargaşalgiin noor… dooşoruulxa şuxala.

13. BK(b) P-iin XVIII s… bolbol **xydөө azaxiida,** se… cioonnoşji ba niutagaişji … duukcanuudai urgaltiin 1937 … do 8 milliaard tyx. baihanьinь (1… —1927 onuudai sengeer), … ondo 30,2 milliaard tyx. x… gexe gy, ali 53 proceent ur… xa geze togtoono. Xydөө … xiin gol şuxala halbarinu… talaar iimenyyd daabarinuu… sjeezd tabina gebel:

a) **tariaanai** talaar, xojo… xi tabanzil soo dunda zişee… zildee 5,5 milliaard pyyd o… hoto tariaanai xuriaagd… haanь, gurbadaxi tabanzil … dunda zişeegeer zildee 7 … aard pyyd tariaa xuriaaxa j… daliiji xangaxa gexe gy, al… proceent urguulxa.

b) **texniiçeske kylьty… nyydei** talaar 1942 ondo: … xarna sviooklo—gektaar by… 250 ceentner urgasa xuri… xamta 300 millioon cee… xuriaaxa; xlopoog-siirec—… lalgiin gazar deerehee gel… byriiin 19 ceentner urgasa … riaaza, 32,9 millioon cee… abxa; lьno-voloknoo—gel… byrihөө 4,6 ceentner urgas… riaaza, xamta 8,5 millioon c… tner abxa;

c) **malai too tolgoin** ur… tiiji ba malazalai tovaarna … duukcanuudai urgaltiiji, S… te malazalai probleemiiji şi… xe jabadaliiji xysed xanga… xemzeede xyrgexe. Aduu … doi too tolgoiji 35 proc… eberte tomo malai too tol… 40 proceent, gaxainuudai … proceent, xoni ba jamaadai … tolgoiji—110 proceent urgu…

Malai yylteriiji haizaru… nai ba plemennoi xeregiiji … dehөөrenь haizaruulhanai, … ternyydiiji zybөөr raioniir… hanai, tezeelei baaziiji bexi… henei, malai xaruuhiiji h… ruulhanai johoor, malazalai … duktiivnostiiiji deeşelyylxe

ç) Moskvaaji, Leeningraa… Bakuuji, Xaarьkoviiji, Don… sai, Kyzbaassai, Goorьkiiin … miişlenne ceentrnyydiiji ba… xii busad tomo goorodu… toiruulan, ede ceentrny… oovoşçonuudaar, kartaavk… daar, xysed xangaza şadax… ba miaxaar myn xangal…

(Yrgelzelelenь 3-daxi niuu…

BK(b) PAARTIIN XVIII SJEEZDEDE

SSR-ei Aradai azaxiin xygzeltiin 3-daxi tabanzilei plaan

(1938—1942 ONUUD)

BK(b) P-iin XVIII sjeezd deere xelexe ba BK(b) P-iin CK-ei politbiyroogoor gol tyleb haişaagdahan, nyxer V. M. MOOLOTOVOI doklaadai teezisyyd

SJEEZDIIN ZYBLEXE ZYILNYYDEI XOJORDOXI PYYNKT

YRGELZELEL

oolelьno-oovoşçno ba mal- al baazanuudiiji baiguul-

oroohoto ba busad kylь- enyydei tarilgiiji imagta le r soortno ba selekcioonoş- niutagaişji soortonuudai aruulagdahan **şilegdehen** eer xangaxa. Gazarai xy- nei şanariiji nelieedgyi hal- ulxa jabadaliiji urgasiin ur- iiji ba urgaza baigaa mala- a bexi tezeelei baaza bai- xa jabadaliiji xangadag, o tarilgiiji ba xara paa- xereglelseze, zyb sevoobo- uudiiji kolxoozuudta ba oozuudta nebteryylen oruul-

xydee azaxiin xydelmeri- dei **koompleksne mexani- lgiiji** gurbadaxi tabanzil dyyrgexe. Xydee azaxiin y xynyydei praktiiçeske ton oopediiji nauuçnaar xereg- ze, tyryy agroteexnikiiji neer nebteryylxe.

xydee azaxiin yiledberiliiji adanь mexanizaacalhanai ba al byteesiin urgahanai yn- e huuri deere, sovxoozuu- xydee azaxiin yiledberiliiji nizovaalalgiin zişee, terenei er urgasa xuriaalgiin ba pro- tiivnostiiiji tuilalgiin zişee oor, xereg deeree ynder dberitei, ynder rentaabelь- zaxii bolgoxo.

4. Sjeezd bolbol tymer za- traansportiin **gryyzoobo-** doi 1937 ondo 355 milliaard nno-kilomeetr baigaa haanь, 2 ondo 510 milliaard toon- kilomeetreer togtoono: my- l traansportiin gryyzoobo- diiji 33 milliaardhaa 58 mil- d toonno-kilomeetr; dalain nsportiin gryyzoboroodiiji milliaard toonno-kilomeetr- 51 milliaard toonno-kilo- tr xyrter jixe bolgoxo. Traan- rtiin gol şuxala zorilgonь aa xoliin tymer zamai şirel- byxii xemzeegeer bagad- iin, ugtuurita ba racionaalь- bişe şirelgenyydiiji usadxa- ba oronoi gryyzooboroodto n ba avtotraansportnuudai elьne veesiiji saaşadanь dee- ylxiin zorilgoor, gryyzoobo- doi planiirovaniiiji zuram- lxa jabadal bolno.

neentei taaralduulan, sjeezd bol gurbadaxi tabanzil soo nsportiin talaar iimenyyd barinuudiiji togtoono gebel:

) **lokomotiibuudai paarkii-** 370 jediniiceer oloşoruulxa, nei toodo: „FD" seeriiin 0 pravoozuud, kondensa- nno parovoozuud 3200, „JS" iiin passaziirska parovoo- d 1500. Oiriin zilnyydte densacioonno parovoozuud bol parovoozuudai aşaanai rkada tyryy huuri ezelxe tol.

) aşaanai vagoonuudai **va- nno paarkiiji** 178 miangan ben goltoi vagoonuudaar oruulxa, passaziirska vagoo- dai paarkiiji 12 miangan va- nuudaar oloşoruulxa. My- xydelze baigaa tovaarna rkiin 300 miangan vagoo- diiji ba 4 miangan passaziirs- vagoonuudiiji avtosceepkeei ruudovalxa. Mynee xydelze gaa tovaarna paarkiin 200 ngan vagoonuudiiji avto- rmozuudaar oboruudovalxa. ovoozuudai ba vagoonuudai oontno baaziiji ilangajaa alai, Dunda Aaziin, Sibiirei, lьna-Vostoogoi zamuud dee- yrgedxexe:

) tymer zamai traansportiin ilangajaa tymer zamai xar- n saaşadaxi rekonstryykciiji gaxiin tula, gurbadaxi ta- zil soo **şine tymer zamuu-** ji tabixa ba 8 miangan kilo- etr utagazar deere 11 mian- kilomeetr zamiiji eksploa- cada tuşaaxa;

) 1840 kilomeetr tymer za- ji, tyryyşiin eelzeende xa- zamuudiiji, jixe gryyzoobo- dtoi liininyydiiji, myn tere- en intensiivne hain xyde- tei tomonuud yyzelnyydiiji **trificiirovalxa;**

) tyryyşiin eelzeende, Don- assiiji Krivoi Roogtoi Leenin- ad ba Moskvaatai, Uraalai n taliin raloonuudtai, Xolto artai Muurmanska ooblastiiiji SSSR-ei centraalьna çaastitai, Zaapadna Sibiiriiji Dunda Aazitai xolbodog yyzelnyydiiji ba baruun-urda, baruun ba zyyn taliin zamuud deere **tymer zamai staancanuudiiji** xygzeexe;

e) **uhan traansportiin** geegdeliiji usadxaxa, aradai azaxiiji obsluuzivalxa jabadalda, ilangajaa maassova aşaanuudiiji: modo, tariaa talxa, şuluu nyyrhe, neeftь şirelgede terenei rooliiiji deeşelyylxe. Dalain ba myrenei floodoi texniiçeske baidaliiji haizaruulxa, tereniiji ylemze hain tiipiin syydenyydeer nemeze oloşoruulxa, myrenei syydenyydte gaazogeneraatorna ystanoovkanuudiiji yrgeneer nebteryylen oruulxa. Dalain poortnuudai ba sydoremoontno baazanuudai barilganuudiiji yrgedxexe.

Mynee baigaa uhanzamuudiiji rekontryykcalxiin ba zuramdanь oruulxiin talaar yrgen xemzeejabuulganuudiiji yngergexe, gurbadaxi tabanzilei esesste Aastraxanьhaa Moskvaa xyrter byxii zam deeree 2,6 meetrhee dooşo bişe gynzegiitei gynzegii uhanai tranziitna zam baiguulxiin tula Aastraxanь—Goorьki — Riibinske— Moskvaa zamiiji rekonstryykcalxa. Voolgo—Baltiiiska uhan zamai rekonstryykciiji delgeryylxe. Dotoodiin syydejabalgiin uhan zamiiji 110 miangan kilomeetr baihiinь, tabanzil soo 115 miangan kilomeetr uta bolgoxo.

Gurbadaxi tabanzilei esesste **xoito dalain zamiiji** Daalьna Vostoogtoi planomeerne xolbooji xangadag normaalьna xydeldeg uhanai magistraalь bolgoxo.

f) avtomagistraalьnuudaar, gooroduudta, tymer zamai staancanuudta ba uhan zamuudtai niiledeg xargiinuudaar ba aşaa jixetei traaktonuudaar **avtomobiilьna traansportiin** regyliaarna jabalgiiji organizovaalxa. Tabanzil soo avtoşirelgiiji 4,6 daxin jixedxexe. Hainaar oboruudovalagdahan gydroniirovanna, asfaalьtno-betoonno ba betoonno xargiinuudiiji baiguulgiin ydeelьne veesiiji xojordoxi tabanzileixitei zişeegyi jixe bolgozo, 210 miangan kilomeetr xargiiji baiguulxa ba rekonstryykcalxa;

g) **aviotraansportiin talaar** —agaarai zamiiji uta bolgoxo, agaarai magistraalьnuudai traassiiji oboruudovalxa, aviotraasportiin gazar deerexi barilganuudiiji yrgedxexe ba haizaruulxa;

h) gurbadaxi tabanzil soo **azalai byteesiiji** tymer zamai traansport deere 32 proceent ba uhan traansport deere 38 proceent deeşelyylxe, aşalgabuulgalgiin xydelmeriiiji tymer zamai, uhan ba avtomobiilьnetraansportnuudta mexaniziirovalxa.

15. Sjeezd bolbol byxii eldeb janziin **xelxiee xolbooji,** ilangajaa gooroduud xoorondiin xelxiee xolbooji ton jixeer delgeryylelgiin şuxala baihiiji temdeglene.

Moskvaa ba byxii respybliikaanska, xizaarai ba coblastinuudai ceentrnyydei xoorondo telefoonno sexe xelxiee xolbooji tabilgiiji dyyrgexe, myn tereşelen SSSR-ei tomo tomonuud ceentrnyydei xoorondiin xelxiee xolboonoi radiaalьna sisteemede yzlovoi sisteeme nemexe. Raioonno ceentrnyyd, selьsoveenyyd, MTS-uud ba sovxoozuudai telьfonizaaciiji xysed dyyrgexe. Raadiotransliacioonno tooçkonuudai prejoomnonuudai tooji xojor-gurba daxin oloşoruulxa. Xeden tomo gooroduudta televizioonno ceentrnyydiiji baiguulxa.

16. Gurbadaxi tabanzil soo yiledberiiin urgaltiin prograammiin daabarinuudiiji gyisedxexiin şuxala ysloovinuud xadaa kvaliifikciirovanna **xyoelmerişedei kaadranuudiiji, teexnigyydiiji ba inzeneernyydiiji** beleoxelge myn, tereşelen şine teexnikiiji ba yiledberiiin nauuçna organizaacanuudiiji nebteryylen xereglelgiin xydelmerinyydiiji yrgeneer delgeryylge myn bolno. Sjeezd bolbol gurbadaxi tabanzilei plaan soo iime jyymenyydiiji oruulxiiji şuxalada toolono gebel:

a) kvaliificiirovanna xydelmerişediiji ba socialiis azalai maasternuudiiji beledxelgiin ba helьben beledxelgiin talaar hurguulinuudai ba kyyrsenyydei yrgeneer seetьnyydiiji delgeryylelge;

b) eldeb speciaalьnostiiin 1,4 millioon teexnigyydiiji ba deede erdemtei 600 miangan speciaiistnuudiiji hurgan gargalga.

III. Şine barilganuudai ba tereeniiji gurbadaxi tabanzil soo xubaarilan tabixa plaan

1. Yiledberiiin urgaltiin plaantai zoxilduulan, BK (b) Paartiiin XVIII sjeezd bolbol gurbadaxi tabanzil soo aradai azaxiin talaar **kapitaalьna xydelmerinyydei** objoomiiji xojordoxi tabanzil soo 115 milliaard tyxerig baihan haanь, 180 milliaard tyxerig (mynee baigaa smeetne sengeer) xemzeeteigeer olono, edeenhee:

a) **promiişlennostido**—xojordoxi tabanzil soo 58,6 milliaard tyxerig baihan haanь, 103,3 milliaard tyxerig, eneen soohoo: yiledberiiin xeregselnyydiiji byteen gargadag promiişlennostiiin talaar—xojordoxi tabanzil soo 49,8 milliaard tyxerig baihan haanь, 86,8 milliaard tyxerig gy, ali yseltenь 74 proceent; yrgen xereglelgiin xeregselnyydiiji byteen gargadag promiişlennostiiin talaar—xojordoxi tabanzil soo 8,8 milliaard tyxerig baihan haanь, 16,5 milliaard tyxerig gy, ali yseltenь 88 proceent.

b) **traansportda**—xojordoxi tabanzil soo 20,7 milliaard tyxerig baihan haanь, 35,8 milliaard tyxerig gy, ali yseltenь 73 proceent.

c) **xydee azaxiida**—10,6 milliaard tyxerig, eneen soo: MTS-te—5,2 milliaard tyxerig, irrigaaca ba milioraacada—1,2 milliaard tyxerig.

2. Sjeezd bolbol xojordoxi taban zil soo 103 milliaard tyxereg şentei predprijaatinuudai aşaglalgada oruulagda han haanь, gurbadaxi taban zil soo 179 milliaard tyxerig sentei (mynee baigaa smeetne sengeer) şine ba rekonstriiro valagdahan predprijaatinuudiiji **aşaglalgada oruulxa** geze batalana.

Sjeezd bolbol kapitaalьna xydelmerinyydei objoom ba şine ba rekonstriirovalagdahan predprijaatinuudiiji aşaglalgada oruulxa programma xadaa SSSR-ei yiledberiiin-texniiçeske baazanuudai saaşanxi yseltiiji ba aradai azaxiin şuxala halbarinuudta şuxala xeregtei rezeervenyyd ba xyseşadalnuudiiji bii bolgoxo jabadaliiji xangaxa baina geze temdeglene. Gurbadaxi tabanzil soo urgaxa.

a) **yiledberiiin xysenyyd**—elektrostaancanuudai talaar xojordoxi tabanzilei hyylde 8,1 millioon kilovaatthaa 17,2 millioon kilovaatt xyrter, şuluu nyyrhenei promiişlennostiiin talaar—şaaxtnuudai xysiiji, gurbadaxi tabanzilei hyylde 285 millioon toonno nyyrhen xyrter, gy, ali 1,7 daxin; xara metalluurgiiin talaar (şirem)—24 millioon toonno xyrter; cvetnoi metalluurgiiin talaar (meedь)—2,4 daxin; aliumiiniin talaar—3,8 daxin; avtomobiilьne promiişlennostiiin talaar—2,4 daxin; xlopçaato-bymaazna promiişlennostiiin talaar (vereetena)—1,5 daxin urgaxa.

b) byxii aradai azaxiin talaar **gol foondonuud**—189,3 milliaard tyxerighee 347,0 milliaard tyxerig xyrter gy, ali 83,6 proceent, eneen soohoo: promiişlennostiiin talaar—68,2 milliaard tyxerighee 142,4 milliaard tyxerig xyrter; xydee azaxiin talaar—23,2 milliaard tyxerighee 31 milliaard tyxerig xyrter; traansportiin talaar—38,7 milliaard tyxerighee 69,1 milliaard tyxerig xyrter.

3. Sjeezd bolbol gurbadaxi tabanzil soo şine barilganuudiiji SSSR-ei raioonuudaar **xubaarilan tabixa** jabadal xadaa neracionaalьna ba dan xoliin şirelgenyydiiji usadxaxiin, myn—urdanь ekonomiiçeske xozomdongi baihan, SSSR-ei raioonuudai saaşadaa xygzexiin zorilgoor, serьjoonuudai istooçniguudta ba xereglelgiin raioonuudta promiişlennostiiji dytelyylxelelge;

jabadalhaa duldiidaxanь şuxala baina geze toolono. Eneende zoxilduulan gurbadaxi tabanzil soo iimenyyd jyymiiji xexenь şuxala:

a) Sojuuzai gol **ekonomiiçeske raioonuudta** azaxiin kompleekske xygzeltiiji xangaxa, tylişe abalgiiji ba ceement, alebaastr, ximiiçeske ytegzyylge, şil g. m. produuktnuudiiji, xyngen ba ediee xooloi promiişlennostьnuudai maassova izdeelinyydiiji ede raioonuudai xeregsel xangaxa xemzeegeer gargaxa jabadalnuudiiji emxidxexe. Promiişlenne urgaltatai ba gorodskoi xynzonoi tyrgen urgaxatai xamtá, jixe toonoi aşaa şirelge deerehee zavilsimostiiinь jixe boldog, tede promiişlenne raioonuudiiji tylişeer ba şirexede berxetei zarim produuktnuudaar niutag deerenь xangaxa jabadal tusgaar jixe udxaşanartai baina.

Xaa-xaanagyi jixeer xereglegdedeg, kartaavka, oovoşço, hyn ba miaxan produuktnuud, talxan, kondiiterske izdeeli, piivo g. metiin ediee xooloi iime produuktnuud, myn maassova xereglelgiin zarim promiişlenne izdeelnyyd—galanterei, ojodoloi promiişlennostiiin izdeelinyyd, meebelь, kirpiice, izvioozko ba busad xadaa respyyblike, xizaar ba ooblastь byxende elbeg xyrexeer gargagdaxa johotoi.

Moskvaada, Leeningraadta şine predprijaatinuudiiji barilgiiji xoriixo tuxai BK (b) Paartiiin CK ba SSSR-ei SNK ai togtooloi dyyrgelte bolgogdolgiiji xaraxa johotoi kontroolь xangaxa, myn ene togtooliiji Kiijev, Xaarikov, Roostov-na-Donyy, Goorьki, Sverdloovskodo xabaaduulan, ende eneenhee xoişo şine predprijaatinuudai barilgiiji xoriixo.

b) zyyn raioonuud, Uraal ba Povoolzo g. metiin, oronoi ekonomiiçeske oçaaguudta, gurbadaxi tabanzilei torşo soo predprijaatinuud—ynikyymyyd-hee zarim promiişlenne produuktnuudaar xangalgada genetiin uşariiji zailuulxiin tulada, maşiinabaiguulgiin, neeftibolbosoruulga ba xiimiiin zarim halbarinuudaar predprijaatinuud—dybleernyydiiji baiguulxa.

c) SSSR-ei zyyn ba Daalьna-Vostooçno raioonuudta kapitaalьna xydelmerinyyd ba şine barilganuudai objoomoi tyrgen urgaltiiji xaraalaxa. Ede raioonuudta metallurgiiçeske baazanuudai byxii xygzeltiiji yrgelzelyylxe, eneenei tulada gurbadaxi tabanzil soo byxii doomenne peeçenyydei dyrbenei gurban xubiiiji oronoi zyyn taliin raioonuudta barixa. Dundaaziaatska xloopoguudiiji bolbosoruulxa tekstiilьne promiişlennostiiin jixe yiledberiiin şine baazanuudiiji SSSR-ei Vostoogto baiguulxa. Daalьna Vostoogto, tereeniiji xysed xangaxa xemzeeteigeer şuluu nyyrhenei ba myn ceement abalgiin xygzeltiin tyrgen teempenyydiiji xaraalxa.

ç) gurbadaxi tabanzil soo yiledberiiin xysenyydiiji xubaarilan tabixa gol zorilgonuudtai zoxilduulan, **nacionaalьna respyblikenyyd ba oblastinuudь** saaşanxi azaxiin ba kylьtyyrne podjoomiiji xangaxa.

4. Sjeezd bolbol gurbadaxi tabanzilei torşo soo **zaagdahan** barilganuudta **anxaralaa tabixa** şuxala geze toolono:

a) **maşiinabaiguulgada**, gurbadaxi tabanzil soo xaraalagdahan ba promiişlennostiiin podjoomoi niite teempiiji goritoi jixedxehen, yiledberilelgiin prograammatai zoxilduulan, şine zavooduudai, ilangajaa stanoogbaiguulgiin ba energitiiçeske oboryydovaniiin zavooduudai barilgiiji yrgedxexe ba tedeenei aşaglalgada orolgiiji tyrgedxexe. Xynde stanoogbaiguulgiin gurban zavooduudai, Goorьkodoxi freezerne stanoogoi zavoodoi, Kiijevdexi avtomaaduud—stanooguudai zavoodoi barilganuudiiji dyyrgexe ba şiifovaalьna, zyyboreezne, strogaatelьna, karyseelьne, nastoolьno stanooguudiiji ba stanooguud-avtomaaduudiiji byteen gargaxa, dunda xysenei şine stanoog baiguulgiin zavooduudai, myn kyzneeçne-preessovo oboryydovaniiin zavooduudai barilgiiji yrgedxexe. Gurbadaxi tabanzilei torşo soo Sverdloovsko, Oorsko, Noovosibiirske, Noovoçerkaasska, Kalyygiiin raioonuudta tyrbobaiguulgiin 5 zavooduudiiji, eneenei dunda tyrbiiniin zavood ba tereende taaraxa kotlovaaniiin ba tuhalamziin energitiiçeske oboryydovaniiin zavooduud barigdaxa ba aşaglalgada oruulagdaxa baina. Goorьkovsko ba Moskoovsko avtozavooduudai barilganuudiiji dyyrgexe. Bagalitraazna avtomobiilьnyydei zavooduudiiji, avtosbooroçno xeden şine zavooduudiiji barixa ba Sibiirьte ba Daalьna-Vostoogto aşaanai avtomaşiinanuudai şine zavooduudai barilganuudiiji, myn avtopromiişlennostiiin xeden smeezne predprijaatinuudai barilgiiji yrgedxexe. Kyyrskede priadiilьne maşiinanuudai ba Zaapadna Sibiirьte tkaacka stanooguudai zavooduudiiji barixa. Saraatovska şaarikopodşiipnikovo zavoodoi barilgiiji dyyrgexe ba xojor şine şaariko-rooliko podşiipnikovo zavooduudai barilgiiji yrgedxen exilexe. Dunda ba xynde ximiiçeske maşiinabaiguulgiin 1—2 zavood baiguulxa.

b) sjeezd bolbol **elektrofikaaciin** talaar barilgiin prograammiin gol şuxala xubinь xadaa baga ba dunda şine elektrostaancanuudiiji bariza, tereenei xyse şadalai ysel te, myn giidroelektrostaancanuudai barilgiiji şangadxaxa geze toolono. Delxei deere egeel aguu jixe baiguulganuudai—Zavoolzodo bexi urgasa tuilaxiin tulada xuurai gazarnuudiiji uhalaxa proldeeme ba Voolgoor ba Kaame goloi sydoxoodstviin xeregiiji negen doro şiidxegşe, 3,4 millioon kilovaatt xysetei kyibeşevske xojor giidrostaancanuudai barilgiiji yrgedxen exilexe. Ooke gol deere kaluuzska giidroelektrostaanciin barilgiiji myn exilxe. Dooro zaagdahan giidrostaancanuudai barilganuudiiji dyyrgexe ba aşaglalgada oruulxa: Yiliiçske, Riibinske, Çerçiinske, Kanakiirska, Sviirь—2, Neeva—2, Svxyymske ba busad; şine gidrostaancanuudai barilgada oroxo: Veerxne-Kaamska, Mingiçayyrske ba Ystь-Kaamenogoorsko, myn niutagai zizexen giidrostaancanuudai barilgiiji yrgeer jabuulxa. 91 raioonno teploelektrostaancanuudiiji bariza, aşaglalgada oruulagdaxaar xaraalagdana: Kyrakoovsko, Nesvetaajevske, Leeningraadta, Kiirovske, Moskvaada, Fryynzinske, Çeliaabinske TES, Symgaitska, Komsomoolьsko, Kiijevske, Nikolaajevska, Kiirovo-Çepeedske, Siizraanska, Oorsko, Karagandiinska, Krasnojaarska, Xabaarovska, Kybasaiska ba busad. Ivaanoviin raioondo tekstiilьne promiişlennostido zoriuulan şine teploelektrostaanca barixa.

Promiişlenne raioonuudta 10-15 proceent xysetei yrgelziin energetiiçeske rezeerviiji baiguulgiiji xangaza, gurbadaxi tabanzilei torşo soo elektrobarilgiin xysenei byxii urgaltiiji 9 millioon kilovaatt geze todorxoiloxo.

c) **şuluu nyyrhenei promiişlennostido**, şuluu nyyrhe maltaxa ba xyrin nyyrhe maltaxa şaaxtnuudai barilgiiji yrgedxen exilexe. Şuluu nyyrhe abxa şine raioonuudiiji ilangajaa Uraalda, Başkiirde, Dunda Aazida, Vostooçno-Sibiirte, Zabaikaalida, Xabaarovska ba Primoorsko xizaarnuudta, Ukraiinada, Kirgiizske ba Tadziigske SSR-nyydte şinzen oloxo. Barilgiin bolzoriiji aliboixoor bogonidxozo ba tyrgedyylze, dunda ba bagaşag xysenei şaaxtnuudiiji gol tyleb barixa. 150 millioon toonno nyyrhe ygexe xysetei, şuluu nyyrhenei şine şaaxtnuudai huuri tabiza, tedeenei 130 millioon toonniiinь aşaglalgada oruulxa.

Neftiannoi promiişlennostido, 15 millioon toonno ygexe xysetei, neeftibolbosoruulxa şine zavooduudiiji, 4,5 millioon toonniin krekiing-ystanoovkonuudiiji aşaglalgada oruulxa jabadaliiji xangaxa. Gurbadaxi tabanzilde şiidxexii zorilgo xadaa 6 millioon toonniin xysetei, neeftibolbosoruulxa zavooduudiiji baiguulan, Voolgo ba Uraal xojoroi xoorondo yşee nege xysete neftiannoi baaza baiguulga bolno geze tooloxo. Voolgo ba Uraal xojoroi xoorondo, Sibiirьte, Daalьna-Vostooçno xizaarta, Ukraiinada, Dunda Aazida—neefti abalgiin şine raioonuudta geologo-biderelgiin ba şinzelelgiin xydelmeriiiji yrgedxexe jabadaliiji xangaxa.

Torfiaana ba slaanceva promiişlennostinuudai **talaar** kapitaalьna xydelmerinyydei xereglegdexe yseltiiji xangaxa. Toorfo abalgiin sezoonnostiiiji usadxaxiin yndehe huuri bolxo, toorfiin uhiiji iskyysstvenneer zailuulxa zavooduudai barilgiiji xaraalaxa. 2-3 Kooksovo zavooduudai barilgiiji bejelyylen, edeen deere ximiiçeske produuktnuudiiji bolbosoruulxa jabadaliiji xaraalaxa.

ç) **xara metalluurgida**—magnitogoorsko kombinaadai, Noovo-Tagiiiьske ba Petroovo-Zabaikaalьska zavooduudai, Amarstroin, Zaporoozstaaliiin, Azoovostaaliiin, zeestestroin, Uraalьska ba Nikopoolьsko (xahagdahan projeekteer) tryybne zavooduudai barilganuudiiji dyyrgexe. Urda Uraaldaxi ba (Kaliilovska ba Bakaalьska ryydyyd deere) Zyyn-Sibiirьdexi şine metallurgiiçeske zavooduudai, Uraaldaxi svaarna trybaanuudai zavoodoi, Sibiirьdexi nege tryboprokaatna zavoodoi ba ceentrei tryboliteine zavoodoi barilganuudiiji exilexe. Dunda Aazi ba Zakavkaazai raioonuudta niutagai xeregselnyydiiji bolbosoruulan gargaxiin tulada, metaalnuudai ylegdelnyydiiji xereglexe baazanuud deere zizexen zavooduudiiji baiguulxa. Gurbadaxi tabanzilei torşo soo 20 şine doomenne peeçenyyd barigdaxa ba Uraal deere gurban doomenne peeçenyyd hergeen bodxoogdoxo baina.

d) **cvetnoi metalluurgide—** Pribalxaaşska meedxailuulgiin kombinaadai, Dunda Uraalai ba Bliaabinska kombinaaduudai barilgiiji dyyrgexe. Dzezkazgaanska ba Alliailiska meedxailuulgiin kombinaaduudai, myn Altaidaxi svencoovo ba ciinkovo zavooduudai barilganuudiiji exilen yrgedxexe. Uraalьska alliumiineve kombinaadiiji, myn Komdalaaşska ba Riibinsko alliumiineve zavooduudiiji, Tivxiinske giinozeemne zavoodiiji, Urda-Uraalьska ba seeverne niikkelevo kombinaaduudiiji aşaglalgada oruulxa. Sagaan tuulga, ciinke, xara tuulga, volьfraam ba moliibdeniiji yiledberilexe xeden şine predprijaatinuudai barilgiiji exilexe. Cvetnoi prokaatiin ba bimetaalliin myn alliumiineve ba maagniovo splaavuudiiji bolbosoruulxa zavooduudiiji baiguulxa.

e) **ximiiçeske promiişlennostьdo**—niutagai kolçedaanai baaza deere ba metallurgiiçeske zavooduudai ba elektrostaancanuudai gaazuud deere şine tykoovo kombinaaduudai, sadoovo, seerno-kislootno zavooduudai, sintetiiçeske zavooduudaba şiinne zavooduudai barilganuudiiji exilen yrgedxexe ba oron soo baigaa 30 sintetiiçeske kauçuugai zavooduudiiji, 7 koordno ba 14 şiinne zavooduudiiji aşaglalgada oruulxa. Iskyystvenne şingen tylişiin xojor zavooduudiiji, naturaalьna kauçuug bolbosoruulxa 4-6 zavooduudiiji ba sintetiiçeske kauçuugai ba ediee xooloi promiişlennostiiin otxooduudiiji bolbosoruulxa xeden zavooduudiiji barixa.

(Yrgelzelelenь 4-dexi niuurta)

BK(b) PAARTIIIN XVIII SJEEZDEDE

SSSR-ei Aradai azaxiin xygzeltiin 3-daxi tabanzilei pla

(1938—1942 ONUUD)

BK(b)P-iin XVIII sjeezd deere xelexe ba BK(b) P-iin CK-ei politbiroogoor gol tyleb haişaagdahan, nyxer V. M. MOOLOTOVOI doklaadai teezisyyd

SJEEZDIIN ZYBLEXE ZYILNYYDEI XOJORDOXI PYYNKT

(Tygesxel. Exinь 1, 2 ba 3 daxi niuurnuudta)

g) **ceementiiji** SSSR-ei Jevropeiske çaastihaa zyyntaliin raioonuudta ba Dunda Aaziin respyyblikenyydte zөөxөө bolixo, eneenei tulada, byxli deeree 4,4 millioon toonniin xysetei şine ceementne zavooduudiji, ilangajaa Daalьna Vostoogoi, Sibiiriin, Kazaaxska SSR-ei, Dunda Aaziin respyyblikenyydei raioonuudta ba Uraalda barixa.

h) **oimodonoi promiişlennostido**—Solikaamska, Siaasьka, Mariiiska, Krasnojaarska, Kaamska ba Kondopoozsko celliuloozno ba celliuloozno-saarhanai kombinaaduudiji aşaglalgada oruulxa. Şine celliuloozno, saarhanai, faneerne, lesoximiiçeske predprijaatinuudiiji ba drevisiiniin gidrooliziin zavooduudai barilgiiji exilen yrgedxexe. Lesopiilьne zavooduudai xubaarilan tabilgiiji xubilgaza ba Sibiirьhee SSSR-ei Jevropeiske çaatь teeşe modo zөөlgiiji zogsoozo, SSSR-ei jevropeiske çaastiin seeverne ba seevero zaapadna raioonuudta ba Uraalda oimodonoi promiişlennostiiin tyrgen xygzeltiiji xaraalaxa.

i) **xyngen promiişlennostido**—Barnayyl, Noovosibiirske ba Kyzbaasdaxi şine xlopçaatobymaazna faabrikanuudiiji aşaglalgada oruulxa, priadeeni ba tkaaçestvo xojoroi xoorondoxi dispropoorciiji usadxaxiin tulada xuuşan tekstiilьne raioonuudta baaxan priadiilьne faabrikanuudai barilgiiji bejelyylxe, xojordoxi eelzeende Taşkeentske xlopçaatobymaazna kombinaadiiji, Leninakaanska priadiilьne faabrikiiji, Kiijevske ba Semipalaatinska sykoonno kombinaaduudiiji, Kaliinindaxi reziinovo podooşviin ba Kazaandaxi iskvystvenne arhanai zavooduudiiji aşaglalgada oruulxa. Zaapadna Sibiirte ba kazaaxska SSR-te şine texstiilьne faabrikanuudai barilgiiji, mөn xeden şine trikotaazna ba çyloөçno faabrikanuudiiji, baaxan lьnianoi kombinaaduudiiji, arhanai zavooduudai, gutalai ba torgonoi faabrikanuudai barilganuudiiji exilen yrgedxexe.

j) **ediee xooloi promiişlennostido**,—Oorsko, Eengelьs, Ulaan Yde, Irkyytske, Xabaarovska, Sverdloovsko, Ivaanov, Naalьçig, Kyibeşev, Dneepropetroovsko, Voroşiilovograad, Aşxbaad, Stalinabaadai miasokombinaaduudai; Jelaanь-Koleevodoxi, Zerdeevke, Soveedskede (Kyyrske oblastь), Alma-Ataada, Noovo-Troiickodoxi saaxarna zavooduudai barilgiiji xysed dyyrgexe ba aşaglalgada oruulxa. Xeden şine spiirtozavooduudiiji, ydxeryylhen ba xuurai hynei zavooduudiiji, kondiiterske ba sain faabrikanuudiiji barixa. Dunda xysenei şine miasokombinaaduudai, saaxarna zavooduudai, talxanai zavooduudai ba xolodiilьniguudai barilgiiji exilen yrgedxexe.

Zagahanai promiişlennostido dalain zagahabarilgiin floodiiji oloşoruulxa, Komsomoolьskodoxi, Xabaarovskadaxi, Moskvaadaxi ba Myinaakidaxi zagahanai kombinaaduudai, Balxaaşdaxi, Mangnistayy, Axtaraag, Sovgaavani, Petropaavlovska-na-Kamçaatkadaxi xolodiilьnigyydei ba Daalьna-Vostooçno xizaarta 20 bagaxanuud xolodiilьnigyydei, Myyrmanska, Nikolaajevska-na-Amuurida ba Petropaavlovska- na-Kamçaatkadaxi sydoveerfinyydei barilganuudiiji dyyrgexe.

k) **niutagai promiişlennostido** ba promkoperaacada, niutagai serьjoo ba niutagai tylişiin baaza deere zizexen predprijaatinuudai barilgiiji exilen yrgedxexe.

o) **gorodskoi barilgada**—bairabaidalai barilgiin talaar ba promiişlenne ceentrnyyd ba gooroduudai blagoystroistviin talaar xydelmerinyydei yrgedeliiji xangaxa. 50 gooroduudta vodoproovoduudiiji, 45 gooroduudta kanalizaaca, 8 gooroduudta tramvaiji baiguulxa. Gorodskoi azaxiin gazifikaaciiji delgeryylxe.

Abtahan plaantai zoxilduulan, Moskvaa ba Leeningraadai saaşanxi xygzelte ba rekonstryykciiji xangaxa. Moskvaada metroogoi gurbadaxi eelzeenei barilgiiji dyyrgexe.

Gurbadaxi tabanzilei hyylde Soveedyydei dvoreecei barilgiin gol xydelmeriiiji dyyrgexe.

ө) **xydөө azaxiida** şine MTS-uudiiji bariza ba xuu şanuudiiji rekonstrytiirovalaza, 1500 MTS-uudai barilgiiji gyisedxexe. Traaktornuud, kombainanuud ba busad xydөө azaxiin maşiinanuudta şuxala remoontno baaziiji baiguulxa. Manai baidaliiji xysed xangaxa xemzeegeer malazalai barilganuudiiji sovxoozuudta yrgenөөr jabuulxa.

Irrigaaca ba melioraaciin talaar VAXŞ, Kolxiido, Neviinopoolьko kanaal, Myrgaabski aazisai jixe irrigacioonno ba xataalgiin barilgiin talaar exilegdehen byxii xydelmerinyydiiji dyyrgexe. Zavoolzodo uhalalgiin sisteemiin barilgada oroxo. Xuurai raioonuudai xydөө azaxiidaxi yiledberiiin-texniiçeske baaziiji Zavoolzodo bexizyylxe.

p) Byntaanuudta tariaa xadagalaxa jabadaliiji gurbadaxi tabanzilei tyryyşiin xaxadta xysed usadxalgiiji xangaza, 10 millioon toonnohoo ylyy produuktnuudiiji bagtaaxa şadaltai, oroohonoi şine **elevaatornuud** ba **sklaaduudai** seetinyydiiji barixa.

5. Yiledberiiin xysenyydiiji barixa ba aşaglalgada oruulxa bolzornuudiiji tyrgedxexiin ba myn şine predprijaatinuudiiji oronoi ekonomiiçeske raioonuudaar xubaarilan tabixiin zorilgoor, BK(b)P-iin XVIII sjeezd bolbol barilgadaxi **gigaantomaaniia** eridtemesel xexiiji ba SSSR-ei aradai azaxiin byxii halbarinuudta dunda ba bagaanuud predprijaatinuudai barilgada yrgөөr oroxiiji erine.

Sjeezd bolbol **barilgiin tyrgen meetodyydei** praaktikada erid oroxo şuxala baihanda anxaraliiji xanduulana, eneenei tulada barilgiin indyystri xygzyylxiiji, aradai azaxiin xozomdongi halbarihaa tereeniiji tyryy halbari bolgoxiiji, koompleksne mexanizaaciiji yrgenөөr delgeryylxiiji ba şuxala xereglegdexe predprijaatinuudiiji bariza, barilgiin standaartna detaalьnuudiiji ba konstryykcenyydiiji xereglexiiji erine.

Barilgiin xydelmerinyydeer xaraalagdahan prograammiiji dyyrgexiin tulada, barilgada azalai bytөөsiiji gurbadaxi tabanzil soo 75 proceent jixedxexe, barilgiin xydelmeriiin yne sengiiji xojordoxi tabanzilei hyyleixitei zişeelebel gurbadaxi tabanzilei hyylde 12 proceent dooşoruulxa geze todorxoilono.

IV. Gurbadaxi tabanzil soo azalşanai materiaalьna ba kylьtyyrne xemzeeji saaşadaa deeşelyylxe plaan

Negedexi ba xojordoxi tabanzilnyydei plaanuudiiji dyyrgelge bolbol Soveed Sojuuzai oborooniin xyseşadalai bexizexetei xamta, aradai azaxiin socialiis şinedxelge ba ugaa jixe podjoomiiji gansal xaruulxa bişe, myn SSSR-ei araduudai materiaalьna ba kylьtyyrne xemzeegei jixe podjoomiiji xaruulhan baina.

Gurbadaxi tabanzil bolbol şuxala xereglegdexe tovaarnuud, produuktnuud, bairabaidalai talaar, xynzonoi azahuudalai ba kylьtyyrne obslyyzevaniiin talaar, azalşanai xeregleel ba eriltenyydiiji yşөө byri hainaar xangaxa jabadaliiji xangaxa johotoi. Gurbadaxi tabanzilei plaaniiji dyyrgelge bolbol, tereenhee gadana, SSSR-te yiledberiiin xysenyydei saaşanxi xygzeltede, socialiis oobşçestviin enxe azana baidal ba kylьtyyrede xysete materiaalьna baaza baiguulxiin tulada uragşaa dabxixa, şine alxamiiji xangana. Mynөө xadaa, dereevnidexi guiranşalalgiiji usadxaxa ba xydelmerigyidelgiiji ygeixexiin tuxai xelegdene bişe,—bidener eneentei xysed halaabdi, xoişolongyigөөr. Mynөө xadaa, soveed aradai urgahan eriltiiji xariuusaxa, kapitaliizmdaxi ton bajan oronuudai xyreşegyi ba socialiizmiin xysenyydei johotoi badaraltiin, şine, socialiis kylьtyyriin badaraltiin exin bolxo, azalşanai iime azana amagalan baidaliiji baiguulxa ba kylьtyyrnostiiiji deeşelyylxe zorilgo baina.

BK (b) Paartiiin XVIII sjeezd bolbol xydelmerişedei ba dereevniiin azalşadai materiaalьna ba kylьtyyrne xemzeeji deeşelyylxe talaar gurbadaxi tabanzilde iimenyyd daabarinuudiiji xene:

1. a) xydelmerişed, tariaaşad ba albaxaagşadai doxoodoi urgahantai taaruulan, SSSR-ei azalşadai xeregleliiji nege xaxadhaa baga bişeer jixedxelge.

b) 1937 onoixitoi zişeelxede, gurbadaxi tabanzilei hyylde aradai-azaxiin byxii halbarinuud deere xydelmerişed ba albaxaagşadai tooji 17 proceent, dunda zergiin zaarabotna xylehiiji 35 proceent ba zaarabotna xylehenei foondiiji 62 proceent jixedxelge.

c) goorod ba dereevniiin azalşadai kylьtyyrne-azahuudalai obslyyzevaniiin gyrenei gargaşiiji, t. x. sociaalьna straxovaaniiin talaar ba gegeerel, elyyriiji saxilgiin garşada, olon xyygedtei exenyydte tuhalamza, xydelmerişed ba albaxaagşadai kylьtyyrne-azahuudalai obslyyzevanida gargagdaxa gyrenei gargaşiiji—1937 ondo 30,8 milliaard tyxerig baihan haanь, 53 milliaard tyxerig boltor gy, ali 1,7 daxin deeşelyylge.

ç) kolxoozuudta azalai bytөөsiin urgahanai ba byxii xydөө azaxiin kylьtyyrenyydei urgasiin deeşelhenei, malazalai produktiivnostiiin jixe bolhonoi rezylьtaadta **kolxooznguudai doxooduudai** goritoi jixe bololgo.

d) **SSSR-ei xydelmerişen angiiin kylьtyyrne-texniiçeske xemzeeji** inzeneerne-texniiçeske azalai xydelmerilegşedei xemzeede xyrter deeşelyylxe,—istoriiçeske zorilgiiji bejelyylgede serьjooznoor uragşaa dabxixiin tulada yrgen jixe xemzeejabuulganuudiiji jabuulga.

e) exin ba dunda hurguulinuudta huragşadai tooji gooroduud ba xydelmerişenei posioologuudta 8,6-haa 12,4 millioon xyrter, seelьske gazarnuudta 20,8—27,7 millioon xyrter olon bolgoxiin tulada, xyygediiji arbanzilei huralsalda xabaaduulxa jabadaliiji yrgedxen, goorodto bygedeniitiin **dunda huralsaliiji** bejelyylge ba dereevninyydte ba byxii nacionaalьna respyyblikenyydte bygedeniitiin doloonzilei dunda huralsaliiji şiidxelge.

f) oiriin zilnyydte deede erdemei şanariiji deeşelyylxe jabadalda glaavna anxaraliiji xanduulxaar, vyyzyyd ba vtyyzvydei huragşadai kontingeentiiji 650 miangan xyn xyrter yrgexe.

g) stacionaarna ba busad duugardag kinooystanoovkonuudiiji yrgenөөr emxidxeze ba 6 daxin oloşoruulza, **kinooteaatrnuud, klyybyyd, bibliooteekenyyd**, kylьtyyriin gernyyd ba unşalgiin baişanguudai seetinyydiiji olodxolgo.

h) eryyliiji saxilgada gargagdaxa gyrenei gargaşiiji 1937 ondo 10,3 milliaard tyxerig baihan haanь, 1942 ondo 16,5 milliaard tyxerig boltor jixedxeze, azalşanai **eryyliiji xamgaalaxa** talaar, bolьniiciin tuhalamziiji haizaruulxa talaar, sanitaarno-profilaktiiçeske xemzeejabuulganuudiiji yrgedxexe talaar, tyregşedte narailgiin tuhalamza yzyylxe talaar ba xyygedei bolьniiconuudiiji yrgedxexe talaar, azalai oxraaniiji deeşelyylxe ba xydelmerişedei amaralta ba fizkylьtyyriiji organizovaalaxa talaar xydelmerinyydiiji goritoi şangadxaxa. Yrgelziin jaaslinuud ba xyygedei saaduuddaxi huurinuudai tooji 1937 ondo 1,8 millioon baihan haanь, 1942 ondo 4,2 millioon xyrter oloşoruulxa.

i) gurbadaxi tabanzilei torşo soo 35 millioon kvadraad meetr şine bairiin plooşcadiiji aşaglalgada oruulza, gooroduud ba xydelmerişedei posioologuuddaxi **bairiin barilgiiji** şangadxalga.

2. Azalşadai azabaidalai materiaalьna xemzeeji deeşelyylxiin zorilgoor gurbadaxi tabanzil soo kylьtyyrne soveed xudaldaaji alibolxoor deeşelyylxe jabadaliiji xangaxa, eneentei zoxilduulan oloxonь:

a) stoloovonuud, restoraanguud, kafeenyyd ba byfeedyydei oboroodiiji xojor daxin jixedxeze, gyrenei-koperatiivna tovaaroborodoi objoomiiji 1937 ondo 126 milliaard tyxerig baihan haanь, 1942 ondo 206 milliaard tyxerig xyrter jixedxelge.

b) byxii xudaldaanai xeregei (xolodiilьno azaxii, xudaldaanai baazanuud ba sklaaduudai barilganuud, tovaar ololgo ba asaralga) haizarxatai xamta, tyrgen urgaza baigaa xydөө azaxiin raioonuudta, tariaaşanai azahuudalai, remoontno ba barilgiin xereglelnyydtei laavkanuud ba magaziinuudai seetinyydei tusgaar xyg exetei xamta, gyrenei-koperatiivna rozniiçno xudaldaanai seetinyyd 26 proceent oloşoroxo.

3. Sjeezd bolbol gurbadaxi tabanzilei torşo soo aradai doxood 1,8 daxin ysexe geze todorxoilood, eneentei xamta xynzonoi ba gyrenei urgaza baigaa doxooduudaar aradai azaxiin xygzeltede aradaiş xeregseliiji ba gyreneişji xeregseliiji xangaxa, oboroonlin xyse şadaliiji bexizyylxe ba şuxala xereglegdexe gyrenei rezeervenyydiiji baiguulxa byrin arga bii geze toolono.

Sjeezde bolbol biydzeedne ba krediitne xydelmerinyydiiji haizaruulxa ba socialiis yiledberiiin yseltiin, tovaarooboroodoi xurdan xygzeltiin ba aradai azabaidalai materiaalьna xemzeegei zigde haizarhanai yndehe huuri deere soveed tyxerigiiji bexizyylxe şuxala geze batalana.

***

Gurbadaxi tabanzilei plaanaar tabigdahan zorilgonuudiiji xelseengyi dyyrgexiin zorilgoor, BK (b) P-iin XVIII sjeezd bolbol byxii partiiina, soveed, azaxiin ba profsojuuzna organizaacanuudhaa erine:

a) azaxiin xytelberiiin operatiivna ba xereg bytөөsetei bailga jabadaliiji ba kaadranuudiiji zybөөr şilen abxa jabadalda, paarti ba pravlitelьstvaar baiguulagdahan daabarinuudiiji gyisedxeliiji yder byri faktiiçeske şalgaxa jabadalda xytelberilegşedei xydelmerinyydei xanduulagdaxiiji;

b) azalai yseltiiji bytөөsiin materiaalьna urmaşuulgataigaar, xydelmerişed, maasternuud ba inzeneerne-texniiçeske xydelmerilegşedei zaarabotna xylehiiji zybөөr emxidxelgiiji;

c) predprijaatinuud, yçrezdeeninyyd ba kolxoozuudta azalai bexi discipliiniiji ba byxii azalşadai azalai ynder deede bytөөsiiji xangaza, socialiis sorevnovaani ba staxaanovska xydeleөji yrgedxen delgeryylxe jabadaliiji erine.

Gurbadaxi tabanzilei zorilgonuudiiji bejelyylxiin tulada, faşiizmiin ba gadaada kapitaalai şpioono-trockiisko - buxaarinska ageentnyydei kontrrevoliycioonno vrediitelьstviin xoişolonguudiiji sym usadxaxa, kommuniizmiin baiguulaltiin talaar byxii xydelmeridөө bolьşevilg heremze yrgexe ba kapitaliis xyrieelgiin baigaa sagta gadaada gyrenyydei razveedke bolbol manai oroniiji buzarlaxa ba huladxaxiin tulada, SSSR-dexi kommuniizmiin yseltede haad xexiin tulada, vrediitelьnyyd, diversaantnuud, şpioonuud ba aluurşadiiji biden teeşe elьgeexe baihan tuxai paartiiin zaabariiji xododoo hanaxa şuxala baina.

Gurbadaxi tabanzilei aguu jixe zorilgonuudiiji bejelyylge bolbol xydelmerişen, tariaaşan ba soveed intelligeenciin udamai intereesyydtei ton nigta xolbootoi, eneenei dyyrgelte bolxiiji xangaxa jabadal xadaa, egeel tyryyn, bidener – kommuniistnuud ba partiiina bişe bolьşeviigyyd — xytelberilegşedhөө, azaliiji emxidxexe ba azalşanai kommuniis xymyyzyylgiiji yrgexe manai şadabarihaa duldiidaxa baina. Gurbadaxi tabanzilei plaanai ilaxiin tulada, kommuniizmiin xysed torzestvoo teeşe oşoxo zamaar uragşaa Soveed Sojuuzai gigaant jixe alxam xexiin tulada, өөriingөө ujalganuudta ynen sexeer xandaxa jabadal, ynen azal ba xozomdogşodto tuhalaxa jabadal, egeel tyryyn, bidenhee, xydelmerilegşed ba riadovoi xydelmerised, albaxaagşad ba kolxoozniguudhaa erigdene. SSSR-te azaxiin socialiis foormiin, socialiis ymsiin, azalai socialiis emxidxelei şuud gospoodstvolozo baigaa, manai xeregei amzaxiin tulada manai gyrenei, aradai ba byxii azalşadai tuhada xegdehen xydelmeride kommuniis soznaatelьnostiiin şiidxexii udxaşanartai baigaa, odoonoi ysloovinuudta,—bolьşeviigşelen xydelmerileze, azalşadai kylьtyyrnostiiin ba kommuniis soznaatelьnostiiin podjoomoi tylөө bolьşeviigşelen temeseze şadaxa, soveed intelligeenciin roolь ugaa jixe yrgegdene Mynөө SSSR-te socialiis oobşçestviin politiiçeske ba ekonomiiçeske poziiciin eseslen bexizehenei hyyleer, yiledberiiin teexnikiiji şudalan abhan kaadranuud xeregiiji şiidxene, kommuniizmiin ilaltiin tylөө temeselde maassiiji tolgoilogşo, kylьtyyrne xysenyyd xe... şiidxene.

Kapitaliis oronuudta oo... vo bolbol xeden millioon... noi xydelmerigyişyydiiji ... de xajagşa, azalşan m... dunda guiranşalalga ba ... daliiji tvrgedxegşe, delxe... ne ekonomiiçeske kriizis... gynzegiireze baina. Do... şuhata terroortoi ba Jev... ba Aaziin zarim oronuud... baadalgataigaar xojordoxi... perialiis dainda xvrgeh... saaşaa delberen garxiin ... xyrehen, gadaadiin imp... agreessitei faşiis oronuu... daa kapitaliizmiin oronuu... raigaa xaruulaa. Ede ... xadaa kapitaliizmiin niite... laşagyi kriizisei xursada... kapitaliizmiin parazatiiçesk... henei, tereenei xosoron ... giin oirtohonoi arsaşagyi ... geeşe. Tiixe byri, polii... ba ekonomiiçeske talaar ... gөө xyl deere yni garza... hen, өөriingөө ilaltada ... etigexe ba xysed xysetei... riingөө hajadaa sylөөrex... handa etigexe ba dori... sedxiliiji byxii oronuudai... şadta tyryyldeg tyryyşii... cialiis oobşçestviiji baig... şadai ujalga, bidenerei ... byri xaruusalgatai bolno... badaxi tabanzilei plaanai... gelte bolbol kapitaliizmtai... dahan, tereenei istoriiçesk... revnovaanida kommuni... bygediiji ilaxa xysenvyde... xim gerşe bolxo baina.

BK (b) P-iin XVIII ... bolbol gurbadaxi tabanzil... tiin tylөө temesexiin ... xydelmerişed, kolxoozni... intelligeenciiji Leenin St... paartiiin aguu jixe tug dor... byri nigtaar zagsaaxiin ... xereglegdexe byxiiji xex... xii bolьşeviigyydhee ba ... muniizmiin xeregte pree... bai uulagşadhaa erine.

Komsomoolьsko organizaacanuudha erxim xydelmeri erigdene

Zediin aimagai zarim komsomoolьsko organizaacanuud bolbol xydelmerijөө zybөөr organizovaalJag deerehee, nelieed jixeer urgana. Raipotreebsojuuzai dergedexi komsomoolьsko exin organizaaca xadaa zaluuşuulai dundaxi xydelmeriiiji hainaar jabuulza, 15 erxim zaluuşuuliiji komsomooldo abahan baina. Myn komsomoolьsko suglaagaa ba politiiçeske huralsalaa plaana johoor xedeg jym. Ene organizaaca şingieer erximeer xydelmerildeg komsomoolьsko organizaacanuud ysөөn bişe bii.

Gebeş, myn komsomoolьsko zarim organizaacanuudai xydelmeriiiji xangaltatai gexee... Tiime organizaaciin too... magai finaansovo tahag... gedexi komsomoolьsko ... organizaaca oroxo bain... komsomoolьsko exin org... ca xadaa xojor hara soo... somoolьsko suglaagaa ... ba zaluuşuudai dunda x... zyylgiin xydelmeri jabu... gyi deerehee, erxim za... liiji komsomooloi zergede... gyi baina.

Iime xangaltagyigөөr ... merildeg komsomoolьsko ... nizaacanuud bolbol erxi... ganizaacanuudai xydel... meetodiiji xalan abxa u...

B. Bad...

Soveed Sojuuz dotor

● **Riazaanь.** Janvaariiin 31-de Riibniin depoogoi provodniigyyd paartiiin XVIII sjeezdiin xyndede tyryyşiin reise organizovaalnan baina.

● **Moskvaa** „Seerpe ba Moolot" zavoodoi ceexnyydte BK(b) P-iin XVIII sjeezdiin urdateexi sorevnovaani yrgөөr delgerhen baina. Janvaariiin 30-nai yder marteenovske ceexnyyd bulad xailuulgiingaa p... 128,1 proceent dyyrgehe... na. Tedener plaanhaa yl... toonno metaal ygehen ... Staaromarteenovske cee... bol daalgabariaaraa 5<7 ... bulad gargaxa baihana... toonno gargahan baina... yder xereggyi bolhon ... jagdahan negeş toonno ... baigaagyi.

Redaaktoriiji orologşo
G. DAŞICEREENOV.

KINOOTEAATRNUUDTA

KINOO „ERDEM"

XANINUUD

KINOO „PROGREESS"

ÇEESTЬ

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, Центросоюзная 19. Телефоны редакции: редактор 9—44, отв. секретаря 8—23, с. х. отдел 7—55, промотдел 5—07.

NKMP-iin tipograafi

Glavliit № 29